FRANCISCI ARIOSTI DE OLEO MONTIS ZIBINII,

SEU PETROLEO AGRI MUTINENSIS.

FRANCISCI
ARIOSTI
DE OLEO
MONTIS ZIBINII,
Seu Petroleo Agri Mutinensis,

Libellus è Manuscriptis membranis editus
AB OLIGERO JACOBÆO,

Hafniæ literis Reg. Maj. & Univ. Typograph. Jo: Phil. Bokenhorff: 1690.

Nunc autem ad fidem Codicis M. S. ex Bibliothecâ Estensi recognitus, & recusus, adjectâ ejusdem argumenti Epistolâ;

BERNARDINI RAMAZZINI
PROFESS. MUTINEN.

MUTINÆ,)(M.DC.XC.VIII.)(
Typis Antonii Capponi, Episcop. Impress.

All' Illuſtriſſimo Signore,

Il Sig.

GIORGIO ERICO BARNSTORFF.

Medico di S. A. S. la Sig. Ducheſſa

DI BRUNSVICH, E LUNEBURGH.

A che nacquero le Stampe, e s'introduſſe nel Mondo queſta bell' Arte cominciorono ſin d' allora i Stampatori ad havere una tal relazione a' Profeſſori di lettere, che da quelli hanno ſempre riconoſciuto

tutto il loro essere, e la lor fortuna, quindi è ch'in ogni tempo hanno essi cercato ogni mezzo per far apparire le obbligazioni che hanno a' Letterati. Con tali sentimenti anch'io hò voluto far palese la mia osservanza, e rispetto verso la persona di V. S. Illustrissima, come quella che coll'occasione di sua dimora in questa Città è riconosciuta da'i più Dotti per Vomo Dottissimo, col dedicare al di lei merito il presente Opuscolo composto già da Francesco Ariosti l'anno 1460. sopra il Petroglio di Monte Zibio nel territorio Modanese. Essendo capitato detto Opuscolo in Italia stampato pochi anni sono in Copenaghen dal famosissimo Sig. Oligero Jacobeo Regio Professore in Danimarca,

che lo ritrovò frà Opere manoscritte, dopo essere stato per due Secoli, e più sepolto, e persuaso io à ristamparlo cō qualche Aggiunta, e Osservazioni che gli sono state fatte, affine di renderlo commune a queste parti dove hà havuto l'origine, hò voluto consegrarlo al di lei nome con la sicurezza d'aggiugnere in tal forma pregio all'Opera, e darle maggior lustro, e credito. Sò esser'ella come esattissimo Osservatore delle cose naturali, stata a visitare sù questi nostri Monti le Scaturiggini di questo Liquore, che noi chiamiamo Oglio di Sasso, ed havere con molta sua soddisfazione osservato tutto ciò che di curioso ivi ritrovasi, e però voglio sperare che con quella cortesia che è propria de' veri

Letterati ella riceverà in bon grado la piccola offerta ch' io le faccio, onde senz'altro mi soscrivo

Di V. S. Illustrissima.

Devotiss., & Obbligatiss. Serv.
Antonio Capponi.

VIRO INCLYTO

ANTONIO MAGLIABECHIO

Magni Etruriæ Ducis Bibliothecario.

Um Heſperiam tuam, & decora ejus, ac ornamenta, olim à me luſtrata, cogitatione tacitâ revolvo, pendeo animi quid in feliciſſima illa terrâ, & matre elegantiarum primum, quid ſecundum, quid poſtremum mirari debeam. Hic conquiſitiſſima Antiquitatum rudera, Templorum laquearia, Circi, & Amphitheatra, illic ſplendida periſtylia, luxurioſi Xyſti, collucentes periſtromatis belluatis parietes, & ex marmore Thuſco aſarota ſtupentem tenent. Quæ quidem omnia, licet eximia planè ſint, & curioſorum oculos fatigent, minora putanda ſunt innatâ genti Italæ humanitate, & ſapientiæ, ac literarum ſtudiis quæ Alpes inter, & Appenninos paſſim efflorescunt. Cum inter alios verò, quos juncta eruditioni humanitas commendat, Tu caput extollas, & velut inter ignes minores luna,

longè lateq; eruditionis radios diffundas, Te, unum inſtar omnium, fretus humanitate ſolitâ, compello, fætumq; hunc Arioſti, poſt tenebras diuturnas luci expoſitum, oculis doctiſſimis ſubiiciendum exiſtimo. Non me latet, Vir celeberrime, ſatis Tibi librorum eſſe, ſatis eruditæ ſupellectilis ut pagellis noſtris haudquaquam indigeas, diffuſo illo membranarum, ac voluminum ſatellitio ſtipatus. Aſpernari enim facile quis poſſet oblatam micam, cui plena cupediis promtuaria, plenæ ſcitamentis, & bellariis menſæ. Tuus autem in literatos omnes favor, Tuus in me, licet immerentem, affectus, Tua Orbi univerſo perſpecta humanitas parit inſtituto noſtro audaciam, &, velut purpuræ illuſtriori laciniam, pretioſis Bibliothecę Tuę voluminibus leve hoc annectit Opuſculum. Gaudet non immeritò tenellus hic Arioſti fætus illis ſociari Bibliothecæ Tuæ codicibus quos ætas, raritas, Scriptorum induſtria nobilitat, illis jungi Sapientibus qui neceſſitate contubernii adſtricti pernoctant tecum, & muti rerum Magiſtri appellantur. Quanto enim ſapientiæ theſauro, quot voluminum pre-

pretioſorum ſarcinis, & gratis animi oblectamentis Tui redundent plutei, norunt qui Te norunt. Adeò ut eadem Tibi, quæ Tullio olim, mens videatur, qui præ copiâ librorum,ut de ſeipſo refert, omnes Craſſi divitias contempſit, eadem quæ Alphonſo Regi qui pretioſarum rerum omnium potiùs quám librorum facere jacturam maluit. Nec ſufficit Tibi ſola Auctorum nomina, ſolos voluminum titulos dignoſcere, chartarum munditiem, compactionis tenacitatem, membranarum vetuſtatem, & quos vel bullatos ære vel raſos pumice codices antiquitas oſtendit, in medium proferre, ſed cerebro Tuo inſculpta ſingula mentiſq; benè inſtitutę & exercitatæ Tabulas ubique circumfers. Quantam, quæſo, ex fontibus iſtis eloquentiam, & ſermonis defæcati puritatem indies depromis? quàm aſperſam, & diſtinctam multarum rerum jucundâ varietate? quantam in differendo promtitudinem? quâ oſtendis luculenter quid voce, quid linguâ, quid ſpiritu efficere poſſis. Adeò ut mirari ampliùs jam deſinat Orbis tot indies in ſermoneTuo eruditos,tanquam in opportuno aliquo diverſorio,requie-

ſcere, tot ad Te exteros è nidó patrio properare, tantâ quotidie januam, & veſtibulum Tuum frequentiâ ſapientum, & ſummorum hominum ſplendore celebrari. Quemadmodum enim, qui in tabernâ unguentariâ diutiús cõmorantur, ob exhalantes aromatum, rerumq; ſuaveolentium particulas, loci odorem ſecum aſportant, inter Tuos ſæpiùs verſati pluteos, Tuâ uſi familiaritate, aliquam ſibi virtutis auram protinús afflari deprehendunt, & ſemper à Te doctiores redire. Verè quippe cũ Tullio judicant nil tam jucundum cognitu atque auditu quàm ſapientibus verbis ſententiis ornatam orationem, & perpolitam. Audet ergo hic libellus Tuum ſibi nomen inſcribere, Tui in primis favoris, Tuę humanitatis, non ſui, non Autoris, non argumenti fiduciâ. Excipe, Vir magne, ſerenâ fronte Opuſculum, & porrige huic fætui aſylum ac in gremio Tuo, velut Muſas alias quæ animam Tibi debent, repoſitum defende. Vive diu, Deo, Patriæ Tuæ, Urbi Florentinæ, Orbi literatorum. Vive, & ut ſoles, ama.

Haſniæ die 28. Septemb. Anno 1690.

Tuum ad cineres
OLIGERUM JACOBÆUM.

OLIGERUS JACOBÆUS

Lectori suo S.

Cum ante annos plures oleum quoddam, è montibus effluens, India Orientalis miserit, quod infirmis solatium spondet, & oleum terræ in officinis pharmaceuticis appellatur, statui Autoris hujus de oleo non dissimili observationes, tenebris hactenus damnatas, luci exponere, ut tentata ab antiquis experimenta observationibus recentiorum eò meliùs firmarentur. Scripsit autem libellum hunc Franciscus Ariostus Italus, familiæ Bononiensis, ante annos ducentos viginti septem, & de oleo Montis Zibii in agro Mutinensi observationes varias nitido admodum penicillo adumbravit. Adeo ut opusculum hoc, non quidem mole, & magnitudine, sed pretio virtutis metiendum, non solùm vetustas commendet, sed, & in solatium clinicorum ac suspirantium, usus. Ne verò ad blattarum muriumq; pastum, more malo, damnaretur gratum hoc ut opinor, opusculum, manus obstetricantes primùm illi ante annos plures admovere cæpit Vir scriptis inclytus, & Orbi erudito satis notus Johannes Rhodius, Danus, notis

brevissimè adjectis, & de Fumana herba disquisitione. Sed disrupit incæptam telam injuria Parcarum, & , frustrante expectationem fortuna, fœtus hic tantùm non in cunis suffocatus. Ne ergo cum sepulto hactenus opusculo memoria quoq; Ariosti sepeliretur, statui ab oblivione hominum, ac silentio Scriptorem benè meritum vindicare, & præli interventu observationes varias, in quibus spirat imago ejus, ac ingenium, Orbi erudito palam sistere. Oleum ipsum, cujus deprædicat laudes, ad naturam Naphtæ, seu Petrolei antiquorum accedere videtur; in quibusdam ad naturam succini, quoad vires quas exerit, cùm, analysi Chemica, succinum quoq; maxima sui parte in oleum quoddam, Petroleo simillimum, revertatur. Elevatis præterea, destillationi leni, partibus è Petroleo subtilioribus, restitat in fundo vasis magma, crassum admodum firmumq; quod, succini instar, paleas, & circumjectas chartas arripere solet. Ut taceam acre admodum esse Petroleum, si offeratur linguæ, ob copiam salis volatilis, quemadmodum in succino, partibus oleosis hinc inde irretiti, & loci calidioris fotu ex massa fluida in firmiorem transire; cum spiritu nitri junctum, si percoquatur diutiùs in spissamentum quoddam abire, sed fragi-

le

le admodum, & opacum. Meminere autem Petrolei hujus Mutinensis, præter antiquos alios, Petrus Bellonius de operum antiquorum præstantia ac Cæsius Mutinensis de mineralibus, & natales primos prolixè admodum exponunt virtutesq; exaggerant. Tractus interim Mutinensis, ex quo extillat, locum, modò Gybium Montem, modò Zybium, modò Zilium appellant, ipsum verò oleum, quod, & in Parmensi agro passim colligitur, oleum Naphticum antiqui vocant, Oglio di sasso, *quod è rupibus extillet, Itali hodierni, & ob virtutes, quas exerit, innumeras* Oglio Santo, *seu* benedetto. *Adeò ut cum oleo terræ, quod ex India Orientali missum tam frequenter hodie in odontalgia, affectibus nervorum, & ægritudinibus aliis adhibetur ac emplastrum Silvii carminativum ingreditur, victoria ambigua certare videatur. Ita antiquorum Scriptorum interdum sunt adeundæ cryptæ, & recentiorum experimentis veterum jungenda eruditio. Tu interim, Lector benevole, conatibus fave, & Scriptoris antiqui lucubrationes, quas Orbi literato placituras tacitè ominor, manu grata evolve.*

Varia de natalibus, & vita Francisci Ariosti ab Abbate eruditissimo Antonio Libanori collecta, & per Cl. Antonium Magliabechium transmissa.

LA nobil famiglia de' Signori Ariosti di Ferrara riconosce il suo principio, & origine da quella di Bologna, antichissima, e molto chiara in quella illustre Città, quale di presente pur anche doppo tanti secoli rimane nel suo splendore, non tanto per ricchezze non ordinarie, mà con titoli de' Conti, Carichi, & Impieghi per la Patria molto conspicui. Vogliono alcuni Scrittori Bolognesi, che gli Ariosti traessero l'origine da quel valoroso Ariovisto, che qualche tempo con grãdissima sua lode guerregiò contro Giulio Cesare Imperatore, e così gli Descendenti per lunghezza di tempo sieno dipoi chiamati Ariosti, & in processo di tempo pigliassero poi habitatione nella Città di Felsina adesso detta Bologna. Circa l' anno del nostro Signore 1363. quando Obizo Settimo Prencipe di Ferrara pigliò per Moglie Lippa Ariosti nobile Bolognese: Dama, che per bellezza del corpo, & Eccellenza

lenza dell' animo avanzava ogni altra donna di quel tempo, e della quale il Marchese n' hebbe molti figliuoli de' quali hebbe la famosissima successione nelli suoi Stati, venne con questa Signora à Ferrara Bonifacio Ariosti suo fratello, il quale accettato nell'Ordine de'nobili fú il primo degli Ariosti, che vi piantasse la sua chiara Casa, e famiglia. E' ben vero ch' egli non hebbe prole mascolina, mà solamente quattro femine, la prima delle quali si chiamava Luca, e fú data in Moglie al Cõte Christino Bevilacqua Generale del Duca Borso con dote di ducento milla Scudi, dal che facilmente si conosce in che posto di ricchezze fosse la Casa Ariosta nel principio che da Bologna venne à piantare habitatione in Ferrara. Venne anco con la Prencipessa Lippa Nicolò primo Ariosti suo carnale Cugino, il quale accasatosi in quella nuova Patria di legittimo Matrimonio procreò alcuni figliuoli, la descendenza de' quali doppo tanti anni, e secoli si mantenne in possesso di Nobiltà. Da questo Nicolò primo fino à Francesco secondo passarono cento anni, e più; Francesco fú di bellissimo in-

 gegno,

gegno, e nobile qualità adornato, e tanto inchinato allo ſtudio di belle lettere, che in età di 24. Anni, come ſcrivono diverſi Autori, egli haveva dato alla luce del mondo ſette, ò otto opere belliſſime; Quindi il Duca Borſo amatore, e benefattore larghiſſimo de Virtuoſi invaghitoſi di queſto bell' ingegno con honorato impiego lo preſe in Corte, e lo fece ſuo Coppiere, nel qual Miniſtero riuſcendo al guſto del Prencipe ſervì poi anco di Coppiere all'Imperatore tertio, quando ripaſſando per Ferrara Regalmente alloggiato da Borſo alli 3. di Gennaro 1452. con grādiſſima pompa lo creò Duca di Modena, e Reggio. Parimente Papa Giovanni XXII. nell'andare al Concilio di Mantova 1459. alloggiato alla Regale dal Duca Borſo fù ſervito di Coppiere da Franceſco ſecondo Arioſti. Doppo la morte del Duca Borſo ſucceſſogli Ercole I. Eſtenſe ſecondo di Ferrara preſe in ſuo ſervitio il medeſimo Franceſco Arioſti, e ſe ne ſervì in molti, e gravi affari della ſua Corte, e lo mandò ſuo Ambaſciatore à Maſſimiliano primo Imperatore, per aſſiſtere à ſuo nome alle nozze dell'Imperatore. Andò

dò poi anche Franceſco con nobiliſſima compagnia ad incontrare il Cardinale di Mantova Legato Apoſtolico, che veniva à Ferrara per Siſto IV. à trattare, e conchiudere la pace frà la Republica di Venetia, e l'iſteſſo Duca Ercole. Hebbe per moglie Franceſco Arioſti Pagola Strozzi, della quale ne cavò figliuoli, ſoggetti digniſſimi. Crebbe Franceſco in tanta fama appreſſo il mondo, che Ceſare, e gli principali Prencipi à gara cercaſsero la ſua Amicitia, come chiaramente ſi vede dalle lettere, che ſi conſervano appreſso gli ſuoi Succeſsori, di Calauria, dalli Elettori di Brandenburgo, e Baviera, del Rè di Sicilia, & altri Signori. Arrivato à Ferrara Federigo Imperatore creò Franceſco Cavaliere, e Conte, come dimoſtra il nobiliſſimo Privilegio dato in Ferrara 1452. di 3. di Gennaro, nel quale fù data à tutta la famiglia Arioſti ampliſſima facoltà d creare Dottori, legittimar baſtardi, e molte altre, e di aggiungere all' Arme della Caſa Arioſti l'Aquila Imperiale. Simile Privilegio hebbe anco l' iſteſso Franceſco da Papa Innocentio VIII. l'anno 1492. Di queſto Franceſco

Ariosti fanno memoria Bonaventura Angeli ne' suoi huomini Illustri, Filippo Todi nelle sue Famiglie nobili M.S. Veggasi anco l'Abbate Libanori. Marco Antonio Guarini nel suo compendio historico f. 261. fá mentione d'alcuni personaggi illustri della Famiglia Ariosti, e scrive, che Francesco carico d'anni, no meno, che di virtù, e meriti singolarissimi venuto à morte con pompa, e solenne funerale fosse sepelito nell'antico sepolcro de suoi Maggiori, posto nel Monastero à canto del Refettorio de' P. P. Conventuali di S. Francesco di Ferrara.

FRAN-

FRANCISCUS ARIOSTUS DE OLEORUM PRINCIPIS OLEI Monzibinii ortu, & Virtute

Ad Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum Principem

D. BORSIUM

Ducem Regii, & Mutinæ, Marchionem Eſtenſem, &c.

Dominum ſuum ſingularem, & Benefactorem Præcipuum.

Tſi ſciam, ILLUSTRISSIME PRINCEPS, rem extrà ordinem me aggreſſurum, qui ab ingenuarum naturalium artium omnium fomitis, & Reginę Philoſophię diſciplinis, Medicæque artis, humani generis fidiſſimæ cuſtodis, inſtitutis hactenus fuerim alienus, non tuæ tamen humanæ majori manſuetudini, neque iis qui unà tecum quæ ſcripſero ex urbanitate lecturi ſunt, quicquam abſurdum videri debet, quod non de vulgari, & communi, ſed ut paulò poſt intelliges, de

præſtanti, & eximiâ, è me licet non Phyſico, neque aſſueto naturæ ſpeculatore, aut probato venatore, quovis rudi, & inexperto dicendi more, ac non niſi conſulto hoc loco repoſitum fuerit. Cum potiſſimùm DEO fidamus, qui fari neſcientium ora quandoque benigniter aperuit, id tuæ Excellentiæ non ſolùm non niſi jucundum videri poſſe, ſed & cęteris ad vehementem admirationem, & non levem utilitatem ceſſurum, qui tanti propoſiti noſtri vim, virtutemque ad commune mortalium commodum deprompti contemplabuntur. Quâ in re quidem non mediocri mihi illud ſolatio fuit, quod omnia priùs auſpicatus irrefragabilibus rationibus, ac comite experientiâ, rerum teſte fideliſſimâ, ad graviſſimos ſimplicium inveſtigatores, probatoſve, & locupletes Autores retulerim. Et id profectò dignè non ſecus à me factum fuiſse intelliges, ac ſi Monzibinium Oleum hoc, de quo agitur, ex iis, & eorum omnium merito princeps eſſet, de quibus pleriſque in locis tam magnificè ſenſiſſe viſi ſunt. Quamobrem non vereor quin hæc rudimenta qui perlegent, vel eò prolixio-

ri duci poſſint oblectatione, quod ea in re me uti peregrinum hominem, probata tamen omnia diſſerentem, accipient. Atque ideò non diffidimus affore qui de incuriâ, neque ab re, me redarguiſſent, ſi naturale hoc, & præſtantiſſimum Oleum non voluntario judicio, neque opinionis errore, ad commune bonum, ut variis corporis paſſionibus peculiariſſimè conferens, pro virili meâ non extuliſſem. Quæ ſanè res etſi ad Phyſicam, Medicamque pertineat, ſi tamen explicata pro humilitate meâ fuerit, non video quin aliud conſequi debeam quàm advenæ qui magnificas ingrediuntur Urbes, ut novas quaſpiam inducant Mechanicas, aut inventis etiam quicquam aliud præclarum adjiciant. Nam primùm quidem ii ab omnibus lætâ viſuntur fronte, amiceque excipiuntur. Tandem autem foventur, juvantur, & cari habentur. Sic itaque demum ſi ſimplicium omnium laborantibus corporibus ſuccurentium ſingulare hoc, & juvantiſſimum Oleum, humi adhuc jacens, pro virium exilitate, jure in omnium ora poſuero, ac cęteris diverſis morbis conferentibus adjecero, vel

faci-

facilè, & non ſine cauſa antepoſuero, non erit quin meâ quidem ſententiâ legi inprimis libenter, blandeque excipi, ac paſſim fieri omnibus acceptiſſimus debeam. Cum noſtra maximè cum mercenariis illis minimè conferenda ſint. Nam cum illæ ad fabricanda quædam uſu brevi terenda, & parvo duratura tempore inſtruantur, hæc à nobis ad opitulandum, & ad preſervandum humanum hoc corpus, quandoque in Divini Numinis templum à ſummo rerum opifice inſtitutum, & ad ipſius ideæ, ipſius inquam, incomprehenſibilis imaginis ſimilitudinem fabricatum, & animi omnium ad humanam cognitionem ſpectantiū capax effectum ante univerſorum, potiſſimum verò ante Celeberrimæ Tuæ Excellentiæ oculos proponuntur. Cui ipſe quidem inſcribere inſtitui, quum per omnem Italiæ oram te nihil elegantius, nihil humanius inveniri poſſit, ac ſi pulcherimum foret de re tam eximia apud eum qui præſtantiſſimæ ſit naturæ, bonitateque, beneficentiâ mirificè ſplendeat, verba facere. Proinde cui, proh Deum immortalem! opuſculum noſtrum gratius quam tibi
Prin-

Principium ſapientiſſimo eſſe debet? Prȩſertim quum illa ſub florentiſſimi, & jucundiſſimi oppidi Saxolii ſpecioſiſsimâ ditione felix noſter fons Oleum manet, quam de omni ampliſſimo, & pacifico imperio tuo maturè ſelegiſti, ubi maximâ anni parte regni curas ſollicitâ diſpenſatione pertractes, quandoque eas aucupiis, venationibus, ſive apricationibus intermittas, quod benigno ſub ſidere, & ſub eâ cœli parte ſita ſit, quæ rerum omnium copiam ad humanum uſum optimarum perpetuo anni tempore procreat: ibique meritò excelſam arcem Saxolianam, ceu Capitolium alterum longè opulentius, longè magnificentius, quàm antea iſta in regione conſuetum eſſet, inſtruxeris, unde ipſe vitream, & limpidiſſimam Situlam fluvium defluētem, uti regiam piſcinam, deſpicias, unde per ipſius labra canoros avium concentus, & dulcem, ac ſuavem undique ſpirantem auram excipias, tot arbuſta humilium ferarum latibula diſcernas, tot ſubflorentium pratorum tractus, tot pinguia ſoli jugera, tot patentium camporum æquora irriguis deffoſſionibus, & arborum ordinibus, ſerpenti-

bus

bus vitibus coronatis, distincta, per quę magnanimos alites tuos, mirâ divini ingenii tui arte mansuefactos, præpeti penna, unco rostro, & tenacibus unguibus armatos, ad sidera scandere, ibique supra caput istud tuum sapientissimum ad prædam accinctos adstare, & eâ visâ purum aera findere, eamque ungue, uti fulmine, ferire, ac se ingenti vi, & animo potiri, moxque tuo jucundissimo conspectui dono dare nõ mediocri admiratione concernas. Tot fertiles colles, pomariis, ficulneis, olivetis, vinetis vestitos, ac adeo formosam viridariorum faciem, Elysiũ propè prospectum, incredibili delectatione admireris, & unde sacri Monzibinii collis istius humeros, qui salutari hoc Oleo in magno nomine, & gloria est, (à solio enim isto tuo Saxoliano, & splendidissima Ducali Aulâ ad secundum tantùm distat lapidem) ad meridiem contempleris. Ex qua quidem re facile fieri posse considero, ut nimirum id gratius Tuæ Excellentiæ, cariusque esse debeat, quod de tam excellenti simplici merito memoriæ proditum est, & quod tam dignam opinionem tuam magnificare, & illustrare uspiam possit.

ſit. Quale hoc idem eſt, de cujus ſitu, vi, virtuteque, ut paulò poſt accipies, ſeriò tractare incipiemus.

OLEORUM PRINCIPIS OLEI *Monzibinii ſitus, ortus, vis, virtuſque.*

INter montana oppida, quæ Mutinenſi in agro ſita ſunt, Monzibius eſt. Idque non quidem vulgare; nam felici admodum inſidet promontorio, tum cœli benignitate, tum fæcunditate glebæ, tum autem vini præſtantiâ, ficuſve, atque oleo. Quarum rerum copiâ utique in immenſum claret. Montenzibibum priſcos ob uvæ elegãtiam quondam vocitaſſe ferunt. Inde vero ſyncopari concinnius viſum eſſe. Ad ejus radices quidam decurrit rivus, qui ex ingenti olim ruinâ ruinarum ſibi epitheton comparavit. Ac in Niraneum, Floraneumque derivans agros, pronus Curlianam in foſſam dilabitur, per quam quidem verſo curſu Seclam in flumen ad ſeptentrionem tandem ſe condit. Veruntamen nullam ſibi rivus originem agnoſcit, niſi quam ex occidentis ſolis plagâ ingruentes plu-

viæ,

viæ, raræque, & deliquatæ nives de circumſedentibus collibus ſeſe evolventes, ad quorum defluit pedes, faciunt: Quo fit, ut incolis dubium relinquatur, torrentemne an autem rivum appellari ſatius ſit. Quippe, qui ut è tam felicis oppidi conſpectu Monzibinia interſecans paſcua ad orientem lapſum continuat mirificam Olei fodinam adeſſe, ob ejus vehementis ſpiritus, & odorificentiſſimi emiſſionem conſpicari cogit, eamque ad lævam Montenzibinium aſpicientem oſtẽdit. Nam prærupta ſibi rupes, detonſaque imminet,& juxta rivi alveum ultrà,citràq; atram prę ſe fert ad ſex ulnas oleaſtris terræ faciem. Hic ſcrobs eſt,ſive fons rectiùs ad pedem altus, cujus diameter non cis duas ſe extendit ulnas. In eum igitur aqua oriens per ſubterraneas venulas ſcatet, quæ ſero lacteo viſu ſimilima. Eam quoq; viciſſim fluitantes ſeſe oculi oſtendunt, qui miræ ſunt, & inæſtimabilis penè vis oleum. Quis id facilè crediderit? aquæ,& oleo eandem vim fragrantiæ eſſe. Ex atrâ quoque illâ oleaſtri terrâ glebas effodiunt, in fruſtulave ſenſim findunt, eaq; æreo tepefaciunt aheno, & loculo obſe-

obſerant laneo, ac prælis idem ex iis exprimunt oleum. Illud autem non te lateat, Sapientiſſime Princeps, quò ad umbilicum rimata omnia eſſe intelligas, quæ ad rem attinent, rupem hanc, de qua fons hic ſacer oleum manat, neq; herbam, neq; arbuſtum, neque arborem ullam, ad ſagittæ jactum ſupra circaq; ſe emittere, ſed ibi tum demum raras admodum juniperos, raras myricas, vepreſq; raros, & perraras ſeſe efferre ulmos, veruntamen herba quędam, cujus generis nunquam me alias vidiſſe memini de ingenio ad declive rupis initium ſuboleſcit, quam etiam incolæ Fumanam vocant; hæc hortulano tithimalo ferè ſimilis eſt, nî quod illud ſimplici hæc autem ramoſo ſubruſſoq; ſeſe erigit fuſte, florem pariens chamomillæ flori parum diſſimilem, nî quod illud intumeſcens, quale in chamomillæ flore albis foliolis uti corollâ pulcherrimè cingitur, hic detumet, & ad folliculi ſimilitudinem deſoſſum eſt, quaſi in eo, ceu ſiliqua reclusum ſemen foveatur. Ac veluti nullum odorem ſpirat, ita, & vanum, & inſipidum ſaporem deguſtantibus præbet, ac ſi fatua eſſet materia, quæ

in

in tam ſterili loco, & in ſubpallido rupis vertice, unde ingens ad fontem præcipitium derivatur, naturali neſcio quo fato, oboriatur. Quum ergò ipſius olei adhuc incogniti ollula Martio menſe proximo ad me eſſet delata, ac ejus odoris ſuavitatem intentionemq; vehementer admirarer, protinus ſanè obſtupui, conſiderans tantum gratiarum non fortuitò quidem conferri, quantum hoc loco nobis terræ fætu profundebatur, ſed cælitus miſericorditer depromptum, & incredibilem rem quodammodo credibilem feci. Nam ex Caſtellariano Strozzâ præclariſſimo Oppido, ibi enim quum ſim Prætor deſignatus, facilè eò me contuli, quo ea in re naturæ vim virtutemque cõtemplans quicquid humano uſui neceſſarium, ac memoriâ dignum adinvenirem pro ingenioli qualitate præſentibus, & poſteris palam facerem, quo tamen facto de vaſtæ, & inherboſæ rupis calce, ut paulò ante eum in rivum, & de ipſius terræ viſceribus tam pretioſius, tamvè ſalubris, cœlorum indulgentia, ſubargenteus nobis diſtillaretur liquor. Et quemadmodum varii, diverſiq; de eo ſentiant, qui natu-

naturalium vias indagare innixi ſunt, pleraque ſubjiciens juvamenta, quorũ majorem vidimus partem, nonnullave ab iis qui partem experimentati ſunt, partem autem ab iis, qui in aliis videre, fideliter accepimus. Sunt ergo qui ferunt oleum noſtrum de Aſphalti illius clarique genere eſſe, quod apud Babylonas emanat, quemadmodum ſubtiliſſimo illi ſimplicium inveſtigatori *Serapioni*, & antiquiſſimo illi, ac non mediocri Phyſico *Dioſcoridi*, qui eſſe optimum ex Aſphalti ſpeciebus affirmat. Quidam acutiſſimo ingenio aſpiciunt, & eſſe Petrolei illius albi, & Diaphani ſpeciem, igneam habentem virtutem, non ambigunt, quam concreari, tunc maximè ſulphureis in locis, cum terrea aqueaq; pinguedo igneas in partes, caloris actione, immittitur, eleganter deſcribunt. Complures *Meſuæ* ſcripta de Petrolei ſubalbi qualitate ſubtiliter & argutè differentis conſiderant: Olei tamen proprii ſimilem eſſentiam eſſe, quod à tam claro Philoſopho, & graviſſimo Medico Philoſophorum oleum non indignè appellatur, & in quo priſcos concordaſſe, Secretorumq; ſecretiſſimum eſſe confirmat, & juvamen-

torum

torum pleniſſimum prædicat, plurimos ſapientiæ oleum, nonnullos benedictum, quàm multos ſanctum, alios perfectum, & maximum vocitaſſe, decantans, quod calefactivam, reſolutivam, penetrativam, ſuperfluitatum conſumptivam virtutem habeat. Plerique vero candidi aſphalti illius genus eſſe non diſſentiunt, quem ſibi cum ſulphure proximam naturam fore Naturali in hiſtoriâ *Plinius* ille diſertiſſimè laudat. Quidam autem ad perſpicaciſſimi Galeni de ſubalbo aſphalto, diaphano, & liquenti, magnificè dicta non ab re advertunt, noſtrumq; oleum aut idem, aut nuſquam omnino diſſimile perhibent. Quidam tandem, neque injuria quidem, aliter ſpeculati ſunt, & veri ſulphuris mineralis ſpiritus, partem aeream eſſe oleum noſtrū affirmant. Sive quod magis de aere, quàm de igne teneat, etſi igneam non omninò naturam amittat, ſed eam quaſi radicale ſibi quoddam privilegiū obſervet, quia ſolarium radiorum vi quantam ex Meridionalis plagæ aſpectu, ut paulò ante diſſervimus, concipit, ex ipſo elicitur ſulphure, ſtillaturque, ac ſi de penitiſſimo rupis ventre

ſul-

sulphuris mater minera suboriretur. Causam addunt, quod in mineralibus corporibus mirificè intendat, agatvè, sive ab aliis duritiem auferat, sive aliis duritiem auferat, sive aliis adjiciat, aut alia edulcet, alia dealbet, ab aliis stridorem depellat, ab aliis nidorem detergat, sive universas tum demum scorias purget, nescii simus. Cæterùm quoque aerem in eo dominari, & ratione & ipso docemur experimento. Quemadmodum enim Sol de terra vapores attrahit, iique paulatim ascendentes aerem disturbant, & condensant, donec frigidam regionem propter solarium radiorum reflexum attigerint, ibique inter agentia illa extrema vagantes in aquam resolvuntur, eaque in terram decidit, ita pariter fieri de hoc excellentissimo Oleo discernes. Si enim Olei hujus quantulum in pateram infuderis, spiritusve proprii flatum pluries insufflaveris, ignea Olei guttula flatum vel vaporem alliciet, spiritusve ipse Oleum ceu aerem manifestè turbabit, & cōdensabit. Quodsi mox ad balneum imposueris, spiritus ille, tanquam vapor assumptus, ad recipientis vasculi frigiditatem in a-

quam concidet, Oleumque in propria, & priſtina claritate imminutum, & limpidum, ut aer poſt infuſos imbres, remanebit. Ideòque ne minimam quidem Olei partem reſolutum illud penſaveris, quoniam balneum Oleum noſtrum ad aſcenſum nuſquam propellit, ſed qualecunque fuerit hoc Oleum, illud non ignoramus, Pientiſſime Princeps, eſſe Chriſti JESU, & Domini noſtri gratiâ Oleum humanis corporibus ſaluberrimum, quod ipſi ex quotidianis, & manifeſtis experimentis, in quibus humano generi mirificè ſuccurritur, haud dubiè concernimus. Quum maximè neminem eo adhuc uſum intelligamus, qui, Domini noſtri clementiâ, ſalutem non ſit conſecutus, aut ſingulare ſibi non ſenſerit juvamentum. Nam ejus caliditas, & ſiccitas, quum circa tertium ſint gradum, facilè æſtimamus ſe poſſe omnes cutis exituras, quæ propter corruptos in corpore humores ad pororũ orificia multiformiter pullulant, exſiccare, & curare, poſtquam tamen eos Purgantia patienti ſeriò ante data ſint antidota, & omnia alia facilè afferre juvamenta non dubitamus, quæ à tot
claris

claris Authoribus ſubalbum aſphaltum diaphanumve, & liquidum, ac clarum petroleum, liquenſve, & ſubalbidum pro eorum ſibi innata à natura operari poſſe, poſteris ſub eorum canonibus digeſtiſſimè traditũ eſt. Quorum tenorem, quando ſine difficultate copia paſſim haberi poteſt, hoc opuſculo non inſervimus ſimul, ne legentibus dignè ipſi longiores in ſcribendo videamur. Quum iis maximè ſatis ſuperque negotii à nobis additum fuerit, qui elucubratiunculas noſtras tam inculte repoſitas tecum, Digniſſime Princeps, ex charitate legere dignabuntur. Cæterùm autem, nè ipſi à nobiſmet ipſis longè fieri videamur, ad Oleum noſtrum, ut ad peculiare quoddam inſtitutum, redeamus, de quo quidem primùm rudes hi homines, periculum dedere, etſi anteà doctos minimè conſuluerint, qui ſeſe ſecundum ſalutiferæ Medicæ artis canones præparaſſent. Nihilominus interpellares, ſcabiem, prurigines, impetigines, puſtulas, tuberem, deniq; tineam luuere viſi ſunt, radicitùs autem nec ne expulerint, ob rei novitatem adhuc ignotum eſt, cutem attamen, omni labe ſordeque, &

ſqualore poſt infocantem pruriginem exterminatâ, penitùs abſterſam videris. Qua in re parum mihi feciſſe videor, nî quorundam ſubjecero exempla, qui laudatiſſimi Olei hujus experimento uſi ſunt, quando in iis, in quibus magis ſibi conferre videbatur, ſibi pro arbitrio eligere licuerit.

ROBINUM CATULUM SICCA, & ſeptimeſtri Scabie liberatum.

LIbet Robinum, jucundiſſimum catulum noſtrum, in medium afferre, qui ſine lege etiam, ut innumeri penè mortales, gravi morbo curatus eſt, Operæ pretium enim erat cernere, quantam in veſaniam, ob ſiccam, & olentem ſcabiem, ac ſeptimeſtrem, deveniſſet; ut præ inurente ardore non ſaltem ſibi denſiſſimos unguibus divelleret villos, ſed & ipſas putres admodum mordicùs infrendens dilaniaret carnes. Cujus incredibili, & jugi labore, & anxietate, puellari more permota *Sigiſmonda* filiola tertiò Robinũ eo Oleo alternis perunxit diebus, & mira prorſum res evenit, ut Robinum infra ſex eos dies in horas, in momenta,

ta, juvari, curari, liberari viderimus.

INGENTEM LUMBRICORUM aciem, quę Princivallem Arioſtum, charissimum Puellum, ad mortem invaſerat, ab Oleo noſtro ſalubri fuſam, fugatamque.

PRincivallem dulciſſimum puellũ noſtrum nonne paulò minus, ob lumbricos, nuper amiſimus? Quæ ſane res me adhuc in tantum movet, ut vix illud tam egregiæ indolis diſcrimen ſine humentibus oculis deſcribere patiar. Emittenti namque ſpiritũ haud diſſimilem ſuperioribus diebus puellum attoniti vidimus, quod eum ſeſe torquentem, & tenere locum neſcientem, & nares ſcalpentem, & fari impotem, ingens lumbricorum acies invaſiſset, ac dolore, febre, ſiti, & anxietate effętum corpuſculum jam univerſum occupaſſet, illinc cor pars adoriebatur, inde autem pars puellum ſtrangulans guttur tenebat. Ibi Paula mater prope ut amens in tam impio facto conſternata, quid amplius adderet ad adhibita, & præſtita Antidota non habebat, quando maximè Thе-

riaca, & Mithridatio pharmaco perunctos pulsus, orave narium, & stomachi nil juvare, aquam farinâ illitam, & insumptam nil conferre, temporibus additum sapphirum nihil præstare, nil quoque regiam illam ex olivo, aloeque in dissecto volemo ad prunas ebullitis unctionem prodesse conspicati sumus. Nō juxta aderat temporum nostrorum singulare illud *Hieronymi Castelli* ingenium, amorque ille in nos perspectissimus. Non nostri illi, & clarissimi Philosophi, & gravissimi Medici, *Socinus Bentius* Senensis, & *Horatius Girondus* conterraneus noster. Quorum trium ars, visque Medica me, & domū universam de orci pene faucibus centies revocavit. Ipse ergo qui per mille anfractus exagitatam mentem deducere didici, quid facerem? vitæ meæ dimidium, & ingravescentis ætatis solatium, ac delicias meas, filiolum exanimem, & propè pereuntem sine ulla spe liberationis ante oculos aspiciens? Quid plura? Dum enim non sine inæstimabili amaritudine, & angustia de his cogitari cæptum esset, quibus funera curari consueverunt, vix illud de ingentissimo laborantis puelli suspirio

acce-

accepimus, *Patris mei Oleo me inungite.* Meminerat enim, propriæ non immemor ſalutis, quod paulò ante pernicioſa quadam dexteri cubiti debilitate, poſt Pilulas ex Coloquintide pulpa, ſuccique roſarum electuario, laudano ve inſumptas, unicâ ex eo inunctione convaluiſſem. Quum mihi, neſcio quo facto, tanta excreviſſet, ut harenarum horologium, quod libraria in cella ad ſingulas horas vertere ſoleo, vix ſuſtinuiſſem. Hic igitur ampullâ ex eo Oleo, quam in pretio habeo, adhibitâ Oleoque tepefacto, quonam pacto lūbricos fugantes, Oleo noſtro utantur, in miſericordis Domini JESU nomine deficientis admodum puelli pulſus omnes, temporaque, & narium orificia inungunt. Demum autem ſtomachi os, & ventrem obliniunt, ad quem etiam antea quam deventum eſſet, en puellus noſter, Zucharus noſter, ſtratulo jacens jam Domini gratiâ reſpirat, ſpontèque ſuâ ſeſe erigens jam cōſidet, & fari audet, palam fuſos, fugatoſve ſuæ ſalutis hoſtes eſſe. Nam Olei fragrantiâ acceptâ, ut tubæ clangore viſum eſſe, vel ventitaſſe exercitum, qui opem ſibi, auxiliumque fer-

 ret,

ret, & hostium esset obsidionem debellaturus. Ideòque incusso hostibus terrore sese extemplo in fugam versos, & qua datâ latrinariâ sellâ irruisse, eaque sese præcipites dedisse.

LUPAM, QUÆ JAM SEMESUM crus vorabat, Olei nostri infusione exterminatam.

ERat in Castellariano Strozza Peregrinus Pajola duo de triginta natus annos, & octogenarii, ac decrepiti Patris Barnabę unicus filius. Huic ergo secundum dexterum crus quâ torosius est à genu ad pedis articulos pustulæ aquosæ innumeræ penè ad juglandis quantitatem subortę sunt, quę sanè hominem in tantum inurebant; & cruciabant, ut nullus sibi quieti daretur locus. Hic vietus senex de unici prognati, ac propediem hæredis futuri morbo convalente anxius nil addere prætermisit, quod conferendum esse consuleretur. Confractæ tandem pustulæ ardentem saniem ex uniuscujusque foro emittebant, ut alia aliam alteraret, & penitus roderet. Hinc undique tumebant ulceris tanti labia, ut tumi-

tumidum, immensumve crus, ocrea, non autem crus, mirantibus cunctis videretur. Quonam pacto huic tanto succurretur morbo? quum ejus adhuc ignoratum sit per rudes nomen. Nam Lupam quidam, quidam Anthracem, Bubonem alii nominavêre. Sed vetulo tandem usquequaque quæritanti sibi opem ferri, hinc consultum est, iret, & sub tepenti Oleo nostro crus universum gallinaceâ suaviter inũgeret pennâ. Quod ubi vesperi, Domini clemẽtiâ, fecisset, manè detumefactum crus, & prorsus absterſum vidimus, ac eo sic in vices progrediente quarto post die Peregrinum liberatum conspeximus: Quæ profectò res, & populo admirationem, vieto parenti solatium, Domino autem nostro JESU laudem, gloriamque peperit, sine cujus nutu ne foliorum quidem minimum ad terram cadit.

TRINA CUM OLEO NOSTRO INunctione venustam Mulierem septenni humeri sinistri dolore absolutam.

PAulam chariſſimam Conjugem sinistro in humero ingentem dolo-

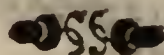
rem ſeptem annos geſſiſſe palam eſt. Eum etenim in Princivallis Arioſti chariſſimi filioli noſtri tunc lactentis puerperio incautè excepit. Nam uti frequenter ſolet evenire, quod lactantes ipſo in ſopore deſudant, & ad vagitus reſipiſcunt, protinuſvè exſiliunt, ſenſimque refrigeſcunt, & pori horrore concluduntur, ſicque meatus ſuos recluſus rigor ignorat, & conſidens, ubi magis agĩtur per juncturas membra, ad motum dolorem excitat. Humani enim corporis compagines ullis accidentibus ſociari non patiuntur. Sic quoque venuſtæ Uxori obveniſſe non dubitamus, quando maximè puelli curam anxiam perdius pariter, & pernox ipſam, & nimio propè pietatis ardore ſuccenſam ſuſcepiſſe frequenter admirabamur. Pro cujus quidem ſalute quis ambigat artheticum omne, & Phyſicum, & Medicum nos, & quæritaſſe, & inquiſiviſſe juvamentũ? ubi multa ſanè lenire potuere, eradicare verò dolorem minimè. Quum autem de Olei noſtri vi, virtuteque fama crebreſceret, eo quoque in tanto, & ut deſperato caſu uti poſſe viſum eſt. Ac poſtquam Artheticos purgantia ſeriò

ite-

iterum ante data sunt, subtepēti Oleo nostro locum tribus, & alternis diebus inungens, ejus clementiâ, qui in se sperantes non derelinquit, salutem consecuta est.

LUMEN OCULI SINISTRI, *quod suborta perla Puellæ occuparat, aquæ Olei lotione Puellæ restitutum*

SChianchæ puellæ Saxolianę, quum oculi sinistri oborta perla lumen penitus occupasset, ac plura collyria parentes incassum adhibuissent, ad benedictum liquorem nostrum, ceu quodamodo ad cęlestem manum tandem condescēdere; & Olei nostri aquâ tantùm, seri lactei simillimâ, singulis diebus, ad dies decem, puellæ oculum lavare, lotioni tantum infuisse virium constat, ut divino quasi ministerio medium perlæ discinderetur, lumenvè, quod antea omninò contexerat, ostenderet, ac puellarem visum nusquam ampliùs offenderet.

ICTU SECURIS ABSCISSUM PEdem, & quatuor menses incuratum, Olei nostri cura junctum, solidatumve.

QUid de *Paulo*, cui cognomentum est *Marchesio Montizibinio*, dixero? Qui quum annosam quandam quercum, pro tigno, securi dolaret, ac nodus ob insolitam duritiem securim non exciperet, in dextri dolantis Marchesii pedem, securis ictum nodus rejecit, ut ex valenti ictus intentione calceum pariter, & pedem ab articulo ad talum usque discinderet. Qui casus quemadmodum spasmaticus esset, ita & hominis saluti non leve discrimen iminere cogebat. Quid? menses quatuor à diversis diversa pertentans ad salutem medicamenta bipartitum pedem, putremque admodum, & incuratum adhuc gestabat. Ubi autem ad oleastrum undique concurri fontem agnovit, nonnullosve curari, Oleo nostro lavare pedem universum ad septem didicit dies, infra quos, largiente Domino, absterfus, junctus, cōsolidatusque pes est.

TRIGENARIA CRURUM ULCERA, putridaque, & olentia curata.

NOnne *Petrum Vitriolanum* cerdonem florentis oppidi Floriani incolam ambo crura antiquissimis ulceribus, & trigenariis, ni fallor, ambesa, putridavè, & vittis obvoluta ceu geminos infantis istius obligatos, & ad nutantia genua pensiles deferentem, paucorum dierum novâ sancti Olei hujus actione, Domino indulgente, infasciatum, & liberis cruribus euntem nuper conspeximus?

BRACHIORUM DEBILITATEM mirifice convaluisse.

AN fortè quis ignorat *Caesariam* Monzibiniam utramque manũ, brachiavè, & utrasque ulnas adeò debilitates diu tulisse, ut ne quidem tactus sensum iis amplius dignosceret, perpetuâ Olei tanti lôtione pristinę valetudini, nutu divino, proximis diebus restitutam fuisse?

DUOS, ET DECEM ANNOS LUce oculorum privum Olei nostri frequenti immissione luci restitutum.

QUid de Folianensi cæco sexagenario, cui nomen est Millano, dixero? Nonne hominem duos, & decem annos cæcum omnino, & continuâ in amaritudine vitam agentem, diuturnæ admodum nimis, orbæque senectę ac miserrimæ tædebat? imi frequenti Olei nostri in oculos immissione, & ejus, qui à nativitate luto cæcum illuminavit, veniâ pristino visui restitutus fuisset.

COLICAM PASSIONEM PER hujus Olei unctionem, deglutitionem, & summissionem manifeste sublatam.

SIlevia etiam recensere liceat. Quidam præclaræ indolis Adolescens Religiosus, & Colicâ passione acriter tortus, umbilico prius, ac umbilici circumstantiis Oleo nostro perunctis, quantulumque ejus etiam deglutiens, tantidemve etiam in enemate summittens, eam, Domino juvante actualiter

liter resolvit, manifesteque à se abdicavit.

NON SUI COMPOTEM ULNAM peccantis humoris causa, crebra miri Olei lotione sui compotem.

A*Ntonium Solvianum* Mombaranzonensem ferunt totum lustrum, & amplius sinistrum brachium pellibus obligatum, & collo appensum tulisse, quod ejus ob peccantem humorem compos fuisse tantum temporis nusquam potuisset, miroque liquore nostro lavare brachium assuevisse, donec secum brevi à Domino misericorditer actum ob omnimodam liberationem cognoverit.

ULCERIS EX CARBUNCULO lacunam ad fistulam tendentem jugi Olei aspersione viva carne sensim repletam.

A*Ndreæ* Cretifodinarii Castellarianêi dexteræ coxæ torum magnâ vi, & ingentibus jactis fundamentis carbunculus occuparat. Quumque hominem stratulo jacentem, & febribus

bus obſitum cum incredibili languore diu tenuiſſet, mortificari tandem libuit, crepuitvè, id fætentis ſaniei emittens, cujus nedum coxam, ſed ne quidem univerſum vẽtrem capacem exiſtimaſſent, quumque primum, ac ſecundum menſem, ac tertium, ad conſolidandum incaſſum triviſſent, ulceriſque profunditas ad penetrandam coxam, & ad fiſtulam magis intenderet, ideòque de liberatione diſperatum eſſet, ad fidi, & rerum experti adhortationem ſalutifero Oleo tanti ulceris lacunam aſpergere cæpit, paulòque poſt abſterſum, mundificatum, convinctumque tam atrox ulcus, cęlorum vi, & indulgentiâ, conſpeximus.

CANCRUM GENITALE MEMbrum lambentem, Oleo noſtro, Rhabarbaro, & Olibano eradicatum.

ETſi poſitis nobis in corporeo hoc tabernaculo dignum aliquid pati ſit, attamen, ubi mala quædam, vel etiam quantula ægritudo irruat, ut aniles, & effęminatæ animulæ prorſus conſternamur. Neque, ut gaudium noſtrum plenum ſit in cęlis, illa æquanimi-

nimiter, ut decet, ferendo petimus, sed
ıt degeneres animi de terrena requie
cogitamus. Ut nuper vir quidam egregius, cujus dum perpetuus cancer tres
erè annos genitalem sensim lamberet
partem, neque incurabilem eum morbum ulli hominum ante hac patefecisset, quin sibi tantùm ipsi tanti discriminis conscius frequenter, ceu mihi
ıti fideli, & unicè se amanti, attestatus est, ad Dominum humi stratus deleret, rebusve suis admodum fessis finem clementer imponeret toto pectore pacem petens ferventer oraret, visum sibi per somnium quemquam videre visus est, qui sese ad arefacti Reubarbari, & Olibani pulverem, Oleo
hoc tam celebri conficiendum superque ponendum obnixè adhortaretur.
Qua re quidem pensata, & cum insigni
collata Medico, tentandum id fore penitus est persuasus. Quod quum aliquandiu continuasset, non ad humanę
uæ fragilitatis imbecillitatem, sed ad
viscera misericordiæ suæ Dominum
respexisse, deque inflicto sibi dolore, &
angustiâ, & jugi pęna sese clementer
liberasse, fideliter conspicatus est.

OR-

ORBUM ETIAM SENEM VISU, tanti Olei actione, visu donatum.

N*Icolaum Gedanum* sexagenarium, & Monzibinium iis placet adjicere, qui quum septem annos lumine utroque orbus fuisset, nam panniculi quidam cataractei tres proprios oculorum humores, & tunicas illas septem proprias in tantum velabant, quod omni luce privus, tanto tempore non nisi scipioni innixus, aut duce puello movere gradum ausus esset, accitis liberis oravit ex Oleo precioso kibium afferrent, & lavari persuasus primo sanè in congressu adeo succensus est, ut præ dolore, nimiovè ardore manifestam in phrenesim incidisse hominem putassent. Mirificè enim agebat, & naturæ superflua eò concursa exsiccare intendebat, ut faciem ab humana deformem penitus arbitrarere. Nam excoriatam frontem, expilata supercilia, evulsas palpebras, intumentes oculos, naresque, & ad labia usque omnia uti decocta ferventi aquâ cerneres. Homo autem, ceu cacodæmone ductus, præ nimia, & incompatibili anxie-

anxietate hinc, & inde, huc, atque illuc impellebatur, manè verò pacata omnia cerneres, & ut indies ad lotionem decreſcebat dolor, ita &, Domini gratiâ, adeò ceſſabat aduſtio, ut proficiendo ante quintum, & decimum diem deſiderato viſui reſtitutus fuerit.

IN ELEPHANTIAM TENDENtem Puellum, perpetua Olei lotione curatum.

PRæconi Caſtellariano unicus eſt infans, cujus collum, & faciem, & caput tuberis colluvies quędam in tantum obtexerat, ſic tantum admodum temporis eum tenebat, ut in Elephantiam incidiſſe infantem nonnulli, neque ab re, putaſſent. Quę profectò res parentibus ad moleſtiam, & ad dolorem non vulgarem accedebat: Sed neſcio quo fato de mirifici Olei noſtri quotidianis percunctans pater experimentis, infantis partis quæ ſe deformabant inungere elegerit, ac alternatis vicibus ad dies duodecim perſeverans, ejus collum, caputvè, & faciem abſterſit, mundificavitque, ut non putes his in locis turpitudinis quicquam unquã fuiſ-

fuisse, ut ne quidem cicatricem Divinâ benignitate ostenderes.

SANIEM EMITTENTEM MAtricem ulceratam per nostri Olei summissionem ad pristinam redactam valetudinem.

SAuciatam, & propè marcescētem summa cum ægritudine, ac sub silentio clarissima, & venustissima mulier matricem deferebat. Neque tamen extra muliebrem sexum, & probatas obstetrices, & fidas quidem ob honestatem ulcus tantum progredi passa est. Ea etsi virum unanimem, & non quidem vulgarem haberet, quicum diu & in amore, & singulari fide jugata permansisset, tantæ & ornatissimæ, & adhuc ad procreandum idoneæ mulieris compassione permota annosa, & amantissima obstetrix quædam, eam adhortata est, ut postquam de tot manifestis periculis de tam salubri Oleo datis neminem adhuc pœnituisse constat, vellet quoque ejus ministerio propriæ saluti consulere, ventri etiam ad concipiendum aptissimo succurrere, quotidiano, & perpetuo labori suo

ri ſuo opem ferre, conjugem ſolari, & liberorum item jucunditate gaudere, conſiderareque nullam aliam ob rem jam jam conjugio ſeſe junctam: iret, ac Duce Domino JESU ſuaderet ſibi omnia ad hominum beneficium, & eorum ſalutem ab omnipotentia ſua tradita, ſe ad reparandum juventutis ſuæ lapſum adjutrice, & obſtetrice uteretur: paratam ſe omnia pertentare, omnia ſubire, modò prompto, conſtanti, fortique animo foret. His ſuccenſam eam ajunt, & vetulæ amantiſſimis acquieviſſe conſiliis; quantulumque ineſtimabilis Olei ſibi per fiſtulam ſubmiſiſſe, & primum quidem tantidem ſeſe vivæ flamme, etſi minimum duraturæ, hauſiſſe crediſſe. Inde verò ardoris puſillum perſenſiſſe, ac ſuccedente diurnâ immiſſione, nedum ne læſionis paululum ſibi intuliſſe, ſed & lene, & ſalubre juvamentum recepiſſe, & ante vigeſimum diem, Domini miſeratione, ſalutem ſe recuperatam priſtinam aſſeruiſſe, ac paulò poſt utero concepiſſe.

(s)

DEN-

DENTIUM DOLORE, ET EOrum concussione excellentis Olei hujus juvamento Benjamin levatum.

B*Enjamin* Hebræum Genuenſem, quum nuper Seclam flumen glacie concretum eques pertranſiret, Equum, quod calcibus gelu rupiſſet, territum ferunt, ob idque geminos erectum in pedes deturbatum Benjamin ſubſtraviſſe, & rapidis caput undis merſiſſe, ereptumque tandem vix incolumem ripam conſcendiſſe: Moxque perhibent de dentibus omnibus, quod & incredibiliter eos dolebat, & quod nutantes ſinguli quatiebantur, ac ſi omnes eodem amiſſurus eſſet die, amariſſimè conqueſtum. Quod quum ad vicinum hoſpitem ingemeret, & puello ſimilis collacrimaret, Montanus quidam terreum vaſculum noſtro Oleo plenum in montana ex inſperato deferebat, cujus fragrantiâ quidem oppidò perculſus Benjamin quidnam id eſſet tanti ſpiritus percunctabatur; quo accepto ab his qui circa ſe erant, & poſtquam vagari paſſim de ipſo tàm celebrem famam intellexit, pro vitreo

ſcy-

ſcypho noſtratem argenteum dedit, multiſque ſuadentibus hoſpitibus cũ eo dentes ablueret annuit ſanè, & eadem die, inſtantique nocte id pluries faciens ſiſtere ſeſe dentes, & dolore ſe levari ſenſit, ut manè penitus ipſis firmatis, & ſine ullo doloris veſtigio Genuam verſus obequitaverit.

VESICAM AB EXCORIATIONE celebri hoc Oleo curatam.

ILlud quoque non prætereundum cenſeo, tanquam vitæ mortalium uſui accommodatiſſimum, & veriſſimum futurum exemplar, quando in privato omnem medicamentorum vim, & utilitatem tàm eleganter dignum hoc Oleum exſuperavit. Erat vir ſanè peregregius, & his in oris caſu peregrinus, ac multos annos veſicæ excoriatione affectus; & licet diutiùs tam atrox ulcus ſuſtinuiſſet, quoniam tamen ab incentivis, & nocumentum afferentibus pro prudentia abſtinuerit, & juvantibus uſus fuerit, viſum eſt ſtetiſſe, & ultra minùs progreſſum. Non erat propterea quin plerumque totiens ardentem flam̃am emitteret,

quo-

quotiens natura per meatus ſolitos urinam provocaret. Intelligens autem quàm pluribus communibus accidentibus, & variis morbis Olei noſtri præſtantiſſimum miniſterium occurriſſe, ipſo etiam ac tutum uti inſtituit, & ſuperpoſitis conſultò fomẽtationibus, ac mollificationibus iis in locis, nec non leviter evacuantibus inſumptis, ſalutiferi Olei hujus ſtillam per auream ſyringam in membrum ſuaviter infudit, quæ profectò licet tres horas illos meatus ſuprà humanam æſtimationem inuſiſſet, tantundem poſtea lenitatis attulit, ac in horas magis aduſtionem deficere, & priſtinam afferre valetudinem vir ille conſpexit. Ubi ſanè ob tanti facti magnificentiam attonitum penè hominem vidi, & quod de inevitabili, & perpetuâ afflictione, ſummi, optimi, & maximi Domini noſtri benignitate, ad ſalutem redierit.

NODOSA CHIRAGRA DURAchienſem liberatum.

D*Emetrium* Presbyterum Durachienſem nodosâ chiragrâ importunè fatigabat, & utramque manum in tan-

tantum tenebat, ut præ humoris peccantis ingruente colluvie articulorum nodi incredibiliter intumuissent, & proprium uniuscujusq; officium amisisse visterentur. Contracti etenim, & adunci, quasi ad prædam accincti, hominem angebant, cruciabantque, & sæpenumero intendente dolore, quales audiri apud manes referunt, emittere homines vocem, & inhumanum sonantem non sine molestiâ sentiebamus. Hinc cum adhiberi sibi quandoque ea, & non sine difficultate passus esset, quę ad propinquorum preces pigmentariis, auricularijs, & mulierculis plerisque collibuissent, ac minimũ, aut parum se profecisse animadvertisset, salubri Oleo nostro tandem uti â charissimis parentibus persuasus constituit, & eo calefacto pennâ se inungi sustinuit, qui ne quidem se quemvis aspicientem paulò ante vix ferre potuisset. Quod sæpius reiterans ad dies perpaucos, Domini benignitate, convaluit.

EPILEPSIA LABORANTEM Traguriensem, sola Olei insumptione curatum.

VEnerat ad salutiferum montem curationis gratiâ *Nicolaus* Traguriensis, qui quasi perenni intestinorum dolore, & extorsione tenebatur, etsi quo nomine passio illa vocaretur sive Colica, an autem aliter, ignorasset, quandoque autem in tantum alterabatur, ut epileptico dissimilem nequaquam dijudicasses, quod oculorum eversio, despumantia labia prognosticabant. Tum verò maximè, quod eam præsentiens, si forte ad ignem stetisset, igni ceu singulari, & tutissimo profugio se ultrò credere non dubitasset. Hic quod nobili genere esset, moribus conjectari licuit, quibus extra omnem barbarum ritum utebatur. Incognitum tamen huc adventasse ferunt. Complures quæritasse thermas asserebat, & se nusquam unquam profecisse, ideoque curiosissimè hoc loco inquisivisse, quonam pacto his uterentur, Oleum ne in grande infunderent vas, & humana balnearentur corpora,

an autem inungerentur, an verò per diætas, ut alibi fieri solitum est, ad satietatem insumerent. Quumque laborantia tantùm membra perungi, neque aliàs adbibi Oleum, aut ex eo lavare quenquam suetum fuisse intelligeret, quoniam intrinsecus distorquebatur, si quotam adhiberet, ratus ipse factu præstantius fore, ad undecim scyphos nostrates saluberrimi Olei quantitatem insumpsit, licet & ii qui aderant dissuaderent, ac neminem ante hac tanto se discrimini supposuisse attestarentur. Nicolaus tamen salutis stimulis concitatus, & pristinæ valetudinis desiderio succẽsus amplius etiam absumere præsto erat. Sed vexari se admodum acriter sentiens, & propè se tantæ molis Olei actione exinaniri cognoscens, duobus præstantibus viris, qui pro more fonti custodiæ causâ præerant, eos sublacrimans aspiciens, loculum aureis, & argenteis numis refertum cum argenteo loro, cui numularius loculus erat affixus, tradidit, orans sese commendatum haberent, & morituro sibi funebre obsequium pro dignitate instruerent, ac æris partem erogarent, quoniam si,

 Do-

Domini gratiâ, victurus esset, quandoque posset hominibus declarare ingrato sese nunquam subvenisse, se ipsum totum in præsentia eorum manibusquàm fideliter commendare. Moxque factum est, ut quoniam rupi hæsitans staret, & codicillis quicquam adhuc addere gestiens, pronus ad astantium eorum pedes languensque decideret, & exanimo simillimus fieret: Hic eorum alter, ut frugi homines erant, solo protinus considens genu suum moribundi Nicolæ capiti supposuit. Hic ubi ad confricationem, fomentationesque venire cæptum est, en sudoris profluvium ingens uti se citissimè resoluturum hominem adorsum est, & quantum à nemine ante hac defluxisse potuisse putent, prorsusque valido oppressus singultu in faciem ex insperato cessit, ibique singultum in æstimabilem vomitum, & totum hominem vehementer concutientem commutans, ceu animam esset emissurus, villosum, & obnigrum vermem ad annularis digiti magnitudinem, insolentissimè nauseans, eructavit, ac totius corporis diremptis compagibus incredibilem ob laborem lassus,

ſus, mirificèque deſudans, & ſemivivus remanſit. Qui aderant, non equidem ſatis rei novitate duci in admirationem poterant, vermeque in lapidem colliſo, eum ſaxo contudêre, cujus facti crepidinem, ac ſi tormento ignis additus fuiſſet, rivum omnem repleſſe affirmant. Quumque poſt circiter horas duas Nicolaum aliquantiſper reſpiraſſe cernerent, eum anxium, & anhelantem erexere, ad manuſve vicinam in villam deduxere. Ubi recepto cibo, potuſque refectus eſt, ac Domino Deo noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & Agno ſalutem, & honorem, & gratias dixit, quod omni morbo eſſet ejus miſeratione liberatus. Diætam cum iis egit, demumque abſcedens aurum obtulit, & ex urbanitate recuſantibus, ſingulis tamen aureum noſtratem in dulce amoris pignus, ſignumque reliquit.

STETISSE INTRA FOMITEM
Oleum donec Scortum ſuperventum eliminatum eſt.

Minùs fortaſſe planum videbitur eſſe quod narro, quod tamen ex-

plicare intelligo: quamvis incredibile dumtaxat iis visum fuerit quibus ob cordis duritiem viam veritatis adhuc obscuram esse, divina providentia datum est. Prostituendi sese, ut est avarissimum, & turpissimum genus Meretricium ad oleastrum salutiferum fontem, occasionem sibi nactum est Scortum elegans quoddam, ratumque cum eò pro variis diversis morbis curandis concurri cœptum sit, facile pellicere hospites, & solum solo in hospitiolo cum peregrinis comessitans, ligurriensve, invictos etiam quodamodo lacessere advenas posset. Quæ profecto facultas, neque animo par videri potuit, quod natura pronum mortalium genus ad libidinem sit; attamen qui nostrorum diligentissimus Scrutator est cordium labefactari nullo scelere patitur, quod tam uberi gratia ad communem omnium utilitatem, & ejus perennem gloriam impartitus est. Itaque postquam ausum est tam sacrum intrare limen eos omnes duos dies, quibus locum impudenter incoluit, etsi plurimos blandiendo tentasset, velut enim essent horrendum patraturi facinus; nullis adulationibus, nulla ejus

forma, & nulla comitate ad fornicandum pellecti sunt: Ac ut agnoscerent ingratum fore Domino perniciosum illud animal tanti loci incolam fore mira dicam, sed veritate quidem constantia, ne vix minimam benedicti liquoris stillam è fomite scatere Dominum permisisse, quandiu ibidem venenosus Serpens ille moram traxerit: Quod Mönzibinii divinâ inspiratione advertentes è loco, & eorum finibus tam conficientem pestem protinus arcuerunt: quo adhuc abscedente resolvi fomes hic sacer in tantum cœpit, ut Cœlorum clementia conspicarentur sibi resarciri quòd duos amiserant dies.

NE STILLAM QUIDEM ETIAM Olei emissam quoad tres adfuere Fonti: qui secum lusuris talos supponere falsos conjurarant.

QUis tam agrestis, tamque feri animi esse poterit, ut ambigat eum, qui Virginem parere facere, non etiam integram dietam in propriæ Mineræ fomite stetisse saluber hoc Oleum jussisse? quod omnipotentiæ suæ justitiæ displicuit tres nepharios juve-

venes tanti loci contaminandi causa, adversus advenas super chartularum, & talorum ludo conjurasse, hucque perexisse: quo datis intra se signis, tum verò falsorum talorum suppositione omnes circumvenirent, quos ad ludũ allicere uspiam possent: Nonne summo rerum patri, & domino curæ id fuisse considerandum est? Pergat ergo insanum vulgus, & insurgere desinat: discatque nostro tempore miracula non amplius desiderare: quorum copia ad superbientia pectora humiliandum ad duros animos conterendum, & ad ferrea corda molliendum stultis, & tardis corde ad credendum populis etiam non instantibus, non petentibus: oculis nostris in dies, in horas, in momenta incomprehensibilia Domini nostri benignitate subjiciuntur.

EPILOGUS DE VIOLEI, ET *Virtute.*

INnumerabilia itaque, & fructuosissima juvamẽta nobis ex hoc tam salubri fonte, Illustrissime Princeps, & ad infirma corpora succurrenda, & ad mentem benè instituendam, afferi

ne-

nemo eat inficias. Quæ sanè si digestè magis per singula peregrinans velim, iis adjicere, quæ sicco hoc nostro, & horrido dicendi modo paulo antè connumeravimus, tot profectò, tantaque esse discerneres, quod nedum Excellentiæ Tuæ, sed & ferè universo Orbi, neque abs re, dixerim, stuporem adderent. Nec mirum id quidem cuiquam esse videatur. Nam quum supremum omnium Oleorum liquor hinc inde manans, & sublime juvamentorum omnium columen igneam quasi proprio quæsitam jure, ut supra ostendimus, naturam non deserat; non enim longè admotam ignem concipit, & ingenti deflagrat ardore, an fortè in tot, & tam diversis experimentis sentire verebimur? Quin attrahat, dissolvat, mundificet, deliccet, consumat, Epilepticos, Artheticos, Podagricos, Chiragricos, Paralyticos, Asthmaticos, curet, Iliacum, Colicum, Genuum, Matricis, Renum, Dorsi, Vesicæ, ac Dentium dolorem levet, Stranguriam, Dysuriam, Excoriationem, Vertiginem, oblivionem, antiquam etiam tussim, ac Stomachi frigiditatem, & Matricis præfocationem suffumigio

fufferat, Ulceribus antiquis conferat, Recentia vero exficcet, & cum fuo sãgnine conglutinet interpellares, Scabiem, Pruriginem, Impetiginem, Puftulas, Tuberem, Tineam fumoveat, Schiaticam eradicet; Venenatos morfus moderetur, odoratus fimpliciter catarrhum arceat, refolvat, omnem ventofitatem relaxet, lumbricos, & vermiculos, undecunque humanum distorqueant corpus, exterminet, & qui ab extra oberrent, fuget. Si tamen frenatum, & omninò cum cęteris fingulas eas passiones juvantibus, & curantibus moderatum, penfatâ laborantium complexione, ante purgatis corporibus, adhibitum fuerit. Quando maximè fimplex eas inter nos operationes mirum in modum falutem afferentes oftendat; quas nec quidem alias naturalis fimplicis ullius virtute exhiberi poffe crederemus, nifi vim Numinis in eo cęlitus, & miraculosè demiffam, ut in probatica Pifcina, illa confpicaremur.

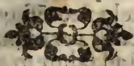
Latuit hactenus, Illuftriffime Princeps, occultum, & circumfidentiũ populorum cæcitate circumfufum. Neque tamen ullius ingenii acies tanta

fuit, quæ Oleorum omniū quasi quintæ hujus Essentiæ, incorruptibilis penè naturę vim, virtutemque penetrare potuerit. Neque ipsi nostrates Medici, ut pace eorum dixerim, quorum ea intererat nosse, aperuerunt. Quum ergo ipse cum Cicerone sentirem esse animorum, ingeniorumque naturale quoddam pabulum considerationem, contemplationemque Naturæ, ad maximæ hujus, & occultissimæ rei indagationem, non levi cum labore simul, & oblectatione, me contuli. Et quoniam hac in parte rectè me sensisse animadverti, amænissimâ completus est animus voluptate, præclarèque, ut ille dicit, mecum actum esse putavi, quod in re tam excellenti, verissimum quod fuerit, non sine ingenti studio, ac jucunditate invenerim. Nec putet quisquam subvenire me erroribus usquam intendere. Quum nec quæstus, neque ostentationis causâ hic philosophemur, ceu sophistæ consueverunt, sed veritatis zelo successi quâ innixum humanum genus per opportunitatem optionem sibi ad salutem nanciscatur. Quod sibi quidem factu facillimum fuerit, cùm nil approbare nos non co-

gnitum intellexerint: Injecturos tamen plerosque aculeos tortuosè illo suo disputandi genere nō ambigimus, qui tres quinque, & album Corvum, ac nigrum Cygnum, sæpius argumentari conati sunt. Ubi velim eos non præteream ità cavisse nos pro veris falsa tanquam turpissimum probare, uti pulcherrimum, & jucundissimum, vera videri quæ dicimus, existimasse. Benè vale Dive Clemens Noster.

Ex Castellariano Strozza nonis Decembris 1460.

Etsi scribens multos mihi sumpserim judices: quoniam tamen, ceu paulo ante, veritatem profiteor eorum, quæ scripserim, ad generosi animi partes me cōferam; prestat enim opiniones nihili facere.

FRANCISCUS ARIOSTUS
PEREGRINUS

Illustrissimo, ac Excellentissimo Principi & Domino

D. BORSIO DUCI, ETC.
Sal. pl. dicit.

SE prima io non hò posta in luce questa humile Operetta, e lucubrata nel tempo io fui in Castelloariano Strozza Pretore, & prima non l'a hò adviata al suo magno, & destinato segno, gli respetti sono stati honesti, & acceptabili; perche hò volsuto consultare più, e più eruditissimi Filosofi, e Medici, si à loro judicio lo habbia enucleato la vera, e sincera essenza, forza, e virtù di tanto, e così celebre liquore; quanto io sento essere questo laudatissimo Olio Monzibinio, e cognosciuto per loro benignità grandemente confirmare, e laudare, quanto io hò explicato, & per loro rescripti, quali per humiltà non adjungo à la operetta: come consta maximè al nostro magno Philosopho, e Medico, e summo Oratore, Hieronymo Castello, floridissimo ornamento di questa splendidissima Aula ducale. Ecco la mando in dono, e dedica-

ta al jocondissimo nome de la Excellentia Vostra, supplicandola accepti gratiosamente, come suole quello gli è porto da li fidelissimi suoi, e carissimi servi. E se bene egli è dono minore de li perpetui meriti ricevo da tanta gratia, egli è però tanto quanto più per hora puote l'humile mia sorte forze, & tenue inzegno, per magnificare, & accrescere il celebratissimo nome Borsiano, e quello delectare per le efficacissime proprietà sue, per la novità de li stupendi, & maravigliosi effecti uditi, & in gran parte veduti ivi extesi: monstrando come per lo fausto, fortunato, e felice tempo del suo regere si sia scoperta così peculiare, & salutifera vena oleastre, e più fecunda, e memorabile de quella diurna trans Tiberina de Octaviano, e nella più fertile, più formosa, più jocunda, & à la Excellentia V. dignamente più grata, & accepta regione de l'universo suo, e florentissimo Dominio. Benè vale Dive Clemens noster.

Ex Monticulo idib. Decembris 1462.

RESPONSIO

BORSIUS DUX, ETC.

DIlectissime noster. *Le vostre littere habbiamo lecte cum dolcezza, e piacere assai, perche le sono elegante, & ornatissime. El libretto autem ci havete mandato cum epse è acceptissimo, sì per la materia, sì perche è tutto gentile, e limato, e terso, e digno d'ogni Principe. Così vi comendiamo del studio, e lucubratione gli havete posto. Et anche vi havemo gratia del presente tutto nobile, e polito. Vale.*

Ferrarię 29. Decembris 1463. à Nat.

Claro Juris Consulto Dn. FRANCISCO ARIOSTO Potestati Monticuli, dilectissimo nostro.

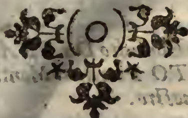
TRIBRACHI MUTIN.

Ad facundum, & eximium Juris Consultum

D. FRANCISCUM ARIOSTUM.

Quam Monzibini vis est miranda liquoris
 Tam laus ingenii clara Arioste tui:
Utque per ora Virũ quod tu mediraris ab ortu,
 Solis ad Occasum nobile curret opus:
Sic tua non ullis facundia decidet annis,
 Non ut ab humano, sed Jovis ore data:
Te nihil ergo velim tetricas horrere Sorores,
 Majus ab exequiis quod tibi nomen erit.

FR. HIERONYMUS BENDEDEUS

Amantissimo, ac semper Observando Domino

FRANCISCO ARIOSTO

PEREGR.

Sal. pl. dicit.

ACcepi ampullam illius tui divini Olei, quam nudius tertius ad me dedisti, imprimisque magnopere sum admiratus & coloris pulchritudinem, & mirificam ejus odoris suavitatem: quibus medius fidius rebus animus mirificè commotus, & incitatus est; ut in eo quoque non minus virtutis inesse crederem. Verùm & experiendi propediem major facultas dabitur: & intelligendi Te non frustrà in eo laudando, & tantum ingenii, & otii posuisse. Si hæc copiosius, quam id quod spero, & vehementer opto fuero assecutus. Libellos tuos quos rogasti ut corrigerem, si quid in iis Librariorum vel incuria, vel inscitia corruptum, vitiatumque esset, pro mediocritate ingenii ad te emendatos remitto. Tu si quid in iis prætereà vitii, vel erroris compereris, aut ignorationi nostræ, quod nonnulla nobis non satis nota sint, aut certè ce-

tè ce-

tè celeritati veniam dabis. Nobis profectò id studii fuit: si minus ad unguem, ut ita dicam: tamen emendatiores ad te redirent. Vale, suavissime mihi, & semper observande pr.: meque ut facis ama.

Ludovicus Carrus Domino Francisco Ariosto. S. pl. dicit.

V*Erbis meis non possem explicare quanta voluptate legerim ornatissimum libellum tuum, in quo & sumus admirati Olei illius divini, animique tui ingenii excellentiam singularem: sed quid ego te tua ne tibi nunc prædicem, aut extollam; qui sim talis, ut à me tu nullam omnino laudationem expectares; studium tamen tuum in illo Oleo celebrando, ac Divi Borsii nomine illustrando diligentiam magnopere probamus, & gratias ingentes agimus, quoniam nobis potissimum istum laborem non mediocri utilitati fore confidimus, libellum ipsum nunc tibi remitto, meque totum tibi trado. Vale.*

VIII. *Kal. Augusti.*

JE-

JESUS.

Barnabas Percivallus Racanethensis Francisco Ariosto Juris Consulto. S. P. D.

NEscio quid de te potius inscribendo admirer, Vir insignis, an gravitatem cum ornatu, an pressitudinem cum elegantia: quantum & ingenio, & doctrina valeas optimè id declarat, quem ad te remitto libellus iste tuus de Oleo Monzibino: Tu situm Monzibii montis legentibus ante oculos ponere videris: Tu vim Olei, atque virtutem ita acute indagare visus es, & variis exemplis, atque experimentis cum omni ornatu, atque elegantia approbare: ut te verum acutissimum physicum, nec non & historicum appellare liceat: Quare quam dulci, & mellifluo, ac gravissimo tuo dicendi caractere me pluribus diebus maximè delectaveris, & tam pretiosi, ac saluberrimi Liquoris Monzibini Olei naturam, virtutemque me ignorare nolueris: quas possum tibi ago gratias. Bene vale, & me ut ames oro.

Ferrariæ pridie Id. Decembris 1467.

sufferat, Ulceribus antiquis conferat, Recentia vero exsiccet, & cum suo sãguine conglutinet interpellares, Scabiem, Pruriginem, Impetiginem, Pustulas, Tuberem, Tineam sumoveat, Schiaticam eradicet; Venenatos morsus moderetur, odoratus simpliciter catarrhum arceat, resolvat, omnem ventositatem relaxet, lumbricos, & vermiculos, undecunque humanum distorqueant corpus, exterminet, & qui ab extra oberrent, fuget. Si tamen frænatum, & omninò cum ceteris singulas eas passiones juvantibus, & curantibus moderatum, pensatâ laborantium complexione, ante purgatis corporibus, adhibitum fuerit. Quando maximè simplex eas inter nos operationes mirum in modum salutem afferentes ostendat; quas nec quidem alias naturalis simplicis ullius virtute exhiberi posse crederemus, nisi vim Numinis in eo cęlitus, & miraculosè demissam, ut in probatica Piscina, illa conspicaremur.

Latuit hactenus, Illustrissime Princeps, occultum, & circumsidentiũ populorum cæcitate circumfusum. Neque tamen ullius ingenii acies tanta

 fuit

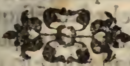
fuit, quæ Oleorum omniũ quasi quintæ hujus Essentiæ, incorruptibilis penè naturę vim, virtutemque penetrare potuerit. Neque ipsi nostrates Medici, ut pace eorum dixerim, quorum ea intererat nosse, aperuerunt. Quum ergo ipse cum Cicerone sentirem esse animorum, ingeniorumque naturale quoddam pabulum considerationem, contemplationemque Naturæ, ad maximæ hujus, & occultissimæ rei indagationem, non levi cum labore simul, & oblectatione, me contuli. Et quoniam hac in parte rectè me sensisse animadverti, amænissimâ completus est animus voluptate, præclarèque, ut ille dicit, mecum actum esse putavi, quod in re tam excellenti, verissimum quod fuerit, non sine ingenti studio, ac jucunditate invenerim. Nec putet quisquam subvenire me erroribus usquam intendere. Quum nec quæstus, neque ostentationis causâ hic philosophemur, ceu sophistæ consueverunt, sed veritatis zelo succẽsi quâ innixum humanum genus per opportunitatem optionem sibi ad salutem nanciscatur. Quod sibi quidem factu facillimum fuerit, cùm nil approbare nos non co-

 gni-

gnitum intellexerint: Injecturos tamen; plerosque aculeos tortuosè illo suo disputandi genere nō ambigimus, qui tres quinque, & album Corvum, ac nigrum Cygnum, sæpius argumentari conati sunt. Ubi velim eos non præteréat ità cavisse nos pro veris falsa tanquam turpissimum probare, uti pulcherrimum, & jucundissimum, vera videri quæ dicimus, existimasse. Benè vale Dive Clemens Noster.

Ex Castellariano Strozza nonis Decembris 1460.

Etsi scribens multos mihi sumpserim judices: quoniam tamen, ceu paulo ante, veritatem profiteor eorum, quæ scripserim, ad generosi animi partes me cōferam; prestat enim opiniones pro nihili facere.

FRAN-

FRANCISCUS ARIOSTUS
PEREGRINUS

Illustrissimo, ac Excellentissimo Principi & Domino

D. BORSIO DUCI, ETC.

Sal. pl. dicit.

SE *prima io non hò posta in luce questa humile Operetta, e lucubrata nel tempo io fui in Castelloariano Strozza Pretore, & prima non la hò adviata al suo magno, & destinato segno, gli respecti sono stati honesti, & acceptabili; perche hò volsuto consultare più, e più eruditissimi Filosofi, e Medici, si à loro judicio Io habbia enucleato la vera, e sincera essenza, forza, e virtù di tanto, e così celebre liquore, quanto io sento essere questo laudatissimo Olio Monzibinio, e cognosciuto per loro benignità grandemente confirmare, e laudare, quanto io hò explicato, & per loro rescripti, quali per humiltà non adjungo à la operetta: come consta maximè al nostro magno Philosopho, e Medico, e summo Oratore, Hieronymo Castello, floridissimo ornamento di questa splendidissima Aula ducale. Ecco la mando in dono, e dedica-*

ta al jocondissimo nome de la Excellentia Vostra, supplicandola accepti gratiosamente, come suole quello gli è porto da li fidelissimi suoi, e carissimi servi. E se bene egli è dono minore de li perpetui meriti ricevo da tanta gratia, egli è però tanto quanto più per hora puote l'humile mia sorte e forze, & tenue inzegno, per magnificare, & accrescere il celebratissimo nome Borsiano, e quello delectare per le efficacissime proprietà sue, per la novità de li stupendi, & maravigliosi effecti uditi, & in gran parte veduti ivi extesi: monstrando come per lo fausto, fortunato, e felice tempo del suo regere si sia scoperta così peculiare, & salutifera vena oleastre, e più fecunda, e memorabile de quella diurna trans Tiberina de Octaviano, e nella più fertile, più formosa, più jocunda, & à la Excellentia V. dignamente più grata, & accepta regione de l'universo suo, e florentissimo Dominio. Bene vale Dive Clemens noster.

Ex Monticulo idib. Decembris 1462.

RESPONSIO

BORSIUS DUX, ETC.

Dilectissime noster. *Le vostre littere habbiamo lecte cum dolcezza, e piacere assai, perche le sono elegante, & ornatissime. El libretto autem ci havete mandato cum epse è accep̃tissimo, sì per la materia, sì perche è tutto gentile, e limato, e terso, e digno d'ogni Principe. Così vi comendiamo del studio, e lucubratione gli havete posto. Et anche vi havemo gratia del presente tutto nobile, e polito. Vale.*

Ferrarię 29. Decembris 1463. à Nat.

Claro Juris Consulto Dn. FRANCISCO ARIOSTO Potestati Monticuli, dilectissimo nostro.

TRIBRACHI MUTIN.

Ad facundum, & eximium Juris Consultum

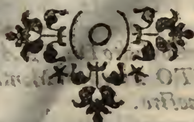
D. FRANCISCUM ARIOSTUM.

QUàm Monzibini vis est miranda liquoris
Tam laus ingenii clara Arioste tui.

Utque per ora Virũ quod tu meditaris ab ortu,
Solis ad Occasum nobile curret opus.

Sic tua non ullis facundia decidet annis,
Non ut ab humano, sed Jovis ore data.

Te nihil ergo velim tetricas horrere Sorores,
Majus ab exequiis quod tibi nomen erit.

FR. HIERONYMUS BENDEDEUS

Amantissimo, ac semper Observando Domino

FRANCISCO ARIOSTO

PEREGR.

Sal. pl. dicit.

ACcepi ampullam illius tui divini Olei, quam nudius tertius ad me dedisti, imprimisque magnopere sum admiratus & coloris pulchritudinem, & mirificam ejus odoris suavitatem: quibus medius fidius rebus animus mirificè commotus, & incitatus est; ut in eo quoque non minus virtutis inesse crederem. Verùm & experiendi propediem major facultas dabitur: & intelligendi Te non frustrà in eo laudando, & tantum ingenii, & otii posuisse. Si hæc copiosius, quam id quod spero, & vehementer opto fuero assecutus. Libellos tuos quos rogasti ut corrigerem, si quid in iis Librariorum vel incuria, vel inscitia corruptum, vitiatumque esset, pro mediocritate ingenii ad te emendatos remitto. Tu si quid in iis prætereà vitii, vel erroris compereris, aut ignorationi nostræ, quod nonnulla nobis non satis nota sint, aut certè ce-

tè celeritati veniam dabis. Nobis profectò id studii fuit: si minus ad unguem, ut ita dicam: tamen emendatiores ad te redirent. Vale, suavissime mihi, & semper observande pr.: meque ut facis ama.

Ludovicus Carrus Domino Francisco Ariosto. S. pl. dicit.

VErbis meis non possem explicare quanta voluptate legerim ornatissimum libellum tuum, in quo & sumus admirati Olei illius divini, animique tui ingenii excellentiam singularem: sed quid ego te tua ne tibi nunc prædicem, aut extollam, qui sim talis, ut à me tu nullam omnino laudationem expectares; studium tamen tuum in illo Oleo celebrando, ac Divi Borsii nomine illustrando diligentiam magnopere probamus, & gratias ingentes agimus, quoniam nobis potissimum istum laborem non mediocri utilitati fore confidimus, libellum ipsum nunc tibi remitto, meque totum tibi trado. Vale.

VIII. *Kal. Augusti.*

(o)

JE-

JESUS.

Barnabas Percivallus Racanethensis Francisco Ariosto Juris Consulto. S. P. D.

N*Escio quid de te potius in scribendo admirer, Vir insignis, an gravitatem cum ornatu, an pressitudinem cum elegantia: quantum & ingenio, & doctrina valeas optimè id declarat, quem ad te remitto libellus iste tuus de Oleo Monzibino: Tu situm Monzibii montis legentibus ante oculos ponere videris: Tu vim Olei, atque virtutem ita acute indagare visus es, & variis exemplis, atque experimentis cum omni ornatu, atque elegantia approbare: ut te verum acutissimum physicum, nec non & historicum appellare liceat: Quare quam dulci, & mellifluo, ac gravissimo tuo dicendi caractere me pluribus diebus maximè delectaveris, & tam pretiosi, ac saluberrimi Liquoris Monzibini Olei naturam, virtutemque me ignorare nolueris: quas possum tibi ago gratias. Bene vale, & me ut ames oro.*

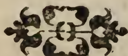
Ferrariæ pridie Id. Decembris 1467.

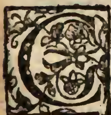
INDEX RERUM, ET VERBORUM.

Illustrissimo, ac Celeberrimo Viro

D. ABBATI
FELICI VIALI
In Patavinâ Universitate Botanices Professori.

Um primùm operâ ac singulari munere Illustrissimi, ac Famigeratissimi Viri D. Malliabechii (ad cujus Musæum veluti Emporium confluunt pretiosiores Literatorum merces) ad me delatum est Opusculum Francisci Ariosti de Petroleo Mutinensis agri CCXXXV. ab hinc annis conscriptum, ac nuper à Clarissimo Viro D. Oligero Jacobæo Regio in Daniâ Professore Typis Haffniensibus traditum, non potui, fateor, Vir Doctissime, quin nostratium Socordiæ succenserem, dum è tam dissitis regionibus Clariss. Professores insurgere viderem, qui res nostras

illuſtrarent, & Orbi literato communicarent. Puduit quoque non parùm quòd Juriſconſultus harum Scaturiginum hiſtoriam primus cõſcripſerit, & admirandas hujus liquoris virtutes literis tradiderit, dum illorum temporum Artis Medicæ Profeſſor aliquis provinciam hanc ſuſcipere debuiſſet; Franciſcus enim Arioſtus ſe tunc temporis Monticuli Prætorem fuiſſe refert, quod Oppidum Regienſis Ditionis eſt. Ubi tamen totum librum perlegi hiſce noſtris Petrolei Fontibus admodùm gratulatus ſum, quòd tam dignum Præconem nacti fuerint, qualis eſt Franciſcus Arioſtus; pereleg ans enim eſt libellus, ac tali ſtylo conſcriptus qualis horum Fontium dignitatem, ac præſtantiam decebat. Ipſi quoque Arioſto mihi gratulandum fuit, quòd tam celebrem Patronum ſortitus fuerit, qui illius alioquin perituras chartas ſcombris erepſerit; niſi enim hujus Regii in Daniâ Profeſſoris diligentia, ac amor in literas Opuſculi iſtius penè ſepulti miſertus fuiſſet, Franciſci Arioſti nomen nox alta preſſiſſet, cum tamen inter literatos viros meritò recenſeri debeat.

Me-

Mecum itaque animo verſans, an publicæ utilitati quicquam profuturus eſſem, ſi Libellum hunc Typographis noſtris recudendum traderem, ac tam egregium Scriptorem, ſed ignotum, Patriæ, ſuiſque Provincialibus redderem, dubius hęrebam an id gratum futurum eſſet huic Sæculo ad res novas ſolùm intento, & in Animali Regno abditiora quæque minutatìm perſcrutanda occupatiſſimo, donec tandem duo occurrere, quę hęſitantiam meam ſuſtulere; unum quidem tuus hortatus extitit, Vir Doctiſſime, qui non ſolum præſens, cum Anno elapſo Mutinę ad aliquot dies morã traheres (quo tempore ſuaviſſimâ, & eruditiſſimâ tuâ conſvetudine perfrui mihi non ſine magno fęnore datum eſt) ſed etiam abſens per literas ſtimulos addidiſti, ut quando duo, vel tria tantùm hujus Opuſculi Exemplaria è Daniâ in Italiã delata fuerint illud in comune bonum recudendum curarem, ac eidem Obſervationes meas de harum Scaturiginum præſenti ſtatu attexerem; alterum verò quod me ad Mutinenſem Opuſculi Editionem impulit, fuit ejuſdem Opuſculi Exemplar M.S. in

Estensi Bibliothecâ repertũ (quod eruditissimi P. Bachini Bibliothecarii operæ, ac bonitati debeo) multaque alia egregia ejusdem Auctoris Opuscula M. S. hac occasione inventa, ut Dialogus de Divinâ Providentiâ, Sermo de Purificatione B. Virginis, Epistola ad Sixtum IV. Pontificem de rebus summo in Pontificatu suo agendis. Injurius itaque hujus egregii Scriptoris nomini, ac potissimum Ludovico Ariosto, cujus divinâ Poesi summè delectatus sum, mihi visus fuissem, nisi Francisci Ariosti multifariam doctrinam, eruditionem, & magnam apud Literatos illorum temporum existimationem, hisce Regionibus, ubi olim vixit, ac enituit cognitam redderem.

Nostrum igitur Exemplar M. S. cũ Opusculo Haffniæ impresso cępi conferre, ac nonnulla in nostro inventa sunt, quæ in altero nullo pacto leguntur; sunt autem binæ Observationes in fine Opusculi, quæ pietatem redolent, in quibus bonus ille Vir refert ob præsentiam Scorti, & aliquot Lusorũ hos Fontes ab Olei emanatione stetisse; in fine pariter Epilogi extant ejusdem Auctoris protestatio adversus obtre-

trectatores, Epigramma Civis Mutinensis ad Auctorem, ac tandem in fine Opusculi tres Epistolæ eruditorum Hominum illorum temporum ad Auctorem in Operis commendationem. Hæc omnia igitur editioni nostræ placuit adjicere, ut Scriptoris tum pietas, tum existimatio penes Eruditos illius ævvi magis innotescat. Nō exiguam quoque operam contulit hoc M. S. Exemplar ad multa emendanda, quæ in Hassniensi editione obscuritatem aliquam parere, & Lectorem remorari poterant.

Ad invisendas igitur hasce Scaturigines, quę ad 12. millia passuum Appenninum versus Mutinâ distant, me contuli mecum Ariosti libellum gestans, quò cum devenissem solitarium loci genium suspiciens (cui meherclè Numen aliquod inquilinum veterum cæca superstitio affinxisset) cuncta perlustrare cœpi, & cum iis conferre, quæ tot annis anteà in Opusculo leguntur descripta. Profectò loci facies non multum ab ea discrepat, quam Ariostus eleganter delineavit, nam ad dexteram Montis Gibii planitiem versus (qui Mons omnes supereminet, aç

in ſummitate Oppidum oſtentat ejuſdem nominis) duo alii Montes extant præalti, nec multum inter ſe diſſiti, quos inter anguſtus clivus in imo viſitur, per quem rivus decurrit ab Indigenis dictus *la Schianca*, quod nomen ſubticuit Arioſtus, ſolum innuens fluentum illud ex ingenti ruinâ hujuſmodi nomen ſibi comparaſſe, quod à verbi noſtrati ſignificatione non multum abludit, cum vox talis *Divulſionem* ſignificet; ſic Montis dorſum, per quam ad Rivum deſcenſus eſt adhuc nuncupatur *la Ruvina*; veriſimile eſt autem ex præcipiti ruvinâ in hiſce noſtris Mōtibus, qui toti ſubantroſi ſunt, factam fuiſſe aliquādò anguſtam hanc Vallem, & veluti Rimam, cum prius forſan unus & idem Mons eſſent. Sæpè verò contingit, ut in hac Montanâ Regione, quæ Planitiem noſtram reſpicit, ac variis in locis ignem efflat, Terra ſubſidat magno cum ſtrepitu, qualem calamitatem prægreſsâ hyeme experta ſunt varia Oppida, ac Villæ, ut Colonis aliò migrandum fuerit.

Vallis hæc igitur, quæ Montes hos interjacet eâ parte quâ Orientem reſpicit Rupem habet præruptam, ac adſpectu

ſpectu horridam, qualem Auctor Opuſculi deſcripſit; Rupes hæc ad ſatis longum ſpatium leni curvaturâ meridiem reſpiciens exporrigitur, totaque à vertice ad imum uſque ubi decurrit Rivus albeſcit; æquis verò intervallis ità diſtincta eſt, ut ab aratro ſulcata videatur; quod autem mirum eſt in tam longo tractu, ac in tanta altitudine ne herbulam quidem, vel fruticetum aliquod reperire eſt, tam inops ac ſquallens in cute facies eſt loci qui intra tantum recondit theſaurum, more ſcilicet fodinarum, quæ quò metallorum ditiores ſunt exteriùs ſquallidiores apparent. Altera pars tamen Montis oppoſita, per quam in Rivum eſt deſcenſus non inamena eſt, nam culturæ patiens eſt, & Arboribus conſita, ſatiſque frugifera, binas propterea haſce loci facies non niſi cum quâdam horroris, & jucunditatis mixtura intueri licet.

In imo Vallis itaque, ac ſecus Rivũ è Rupis ventre Petrolei Scaturigines erumpunt, quæ modò numero tres obſervantur non admodùm inter ſe diſſitæ; unius tantum meminit Auctor Opuſculi, ac eam putare licet quæ me-

dium locum, & ſublimiorem ſitum, obtinet, cum ab Indigenis Fons vetus, & Originarius appelletur, ex quo uberior Olei proventus obtinetur quàm, ex reliquis ad latera poſitis. Oleoſam hanc Scaturiginem, cum primùm innotuit, adſpectui obviam fuiſſe arbitrari licet, poſtmodùm verò ab Incolis ad uberiorem Olei copiam impetrandam excavatum fuiſſe ſubterraneum ductum, qualis nunc viſitur; per ſcalam enim in Saxo inſulptam ad gradus 24. ſatis commodus ad parvam Scrobem eſt deſcenſus, cujus profunditas duarum ulnarum eſt circiter aquam, candicantem continens, in quâ Petroleum innatat. In Scalæ fornice, qui totus ſcrupeus, ac parvis varii generis lapidibus coagmẽratus eſt penes Scrobem rima viſitur unius palmi latitudine, longitudine verò unius ulnæ, ex qua Rimâ, quæ in Rupis adyta tortuoſo lapſu ſe recondit, aqua ſenſim defluit, unâ cum innatante Olei vecturâ. Cum loci obſcuritas curioſitati meæ non parùm officeret mihi volupe fuiſſet lucernâ accensâ cuncta exactius perluſtrare, ſed periculoſæ plenũ opus aleæ rem hujuſmodi eſſe Fontiſ

cuſto-

custodes monuere, cum Petroleum, Naphtæ ad instar è longinquo, æstate præsertim, ad flammam transiliat, ac temporis momento, experientiâ teste, locum subterraneum totum incendio opplere possit cum extremâ adstantiũ pernicie.

Petroleum porrò, quod Fons hic vetus suppeditat rufi coloris est, quod vero ab altero ad lævvam posito educitur aliquantum nigricat, Balneum nigrum propterea appellatur. Odorem autem adeò gravem exhalant hæ Petrolei Scaptensulæ, ut in illis diutius immoranti graves capitis dolores suboriantur; hinc per æstatem ob partium volatilium promptam diffusionem Petrolei collectio Operarios non parùm infestat, quod hyeme non sic evenit; quin procul ab ipsis Fontibus ad integrum ferè stadium Petrolei odor tam manifestè percipitur, ut pro Ductore esse possit ad locum unde emanat. Mirari autem non semel subiit quomodò, cum Petroleum ex partibus ità volatilibus constet, illius odor penè ineluibilis sit, ut quotiescunque aliquid illo semel imbutum fuerit odorem tamdiu servet, quam ob causam apud Nostra-

 tes,

tes, quotiescumque à Medicis pro remedio Petroleum præscribatur ad solum nomen horrescant ægri, ac presertim mulieres, quæ solum perfundi vellent.

Ambrosiæ succis, & odoriferis Panacæis.

Bis in hebdomadâ ii quibus negotiũ hoc demandatum est Oleum colligunt; modus autem hic est: Situlam ligneam in aquam dimittunt, ac parùmper inclinant, in quam manuali herbarum fasciculo, Scoparum ad instar, Petroleum innatans cum aquâ sensim deducunt, aquam exinde, foramine in fundo Situlæ aperto, à Petroleo facili negotio secernunt. Ex Fonte originario Petrolei sex libras, plus minus, ut ajunt, qualibet vice educunt, quod bis in hebdomada exequi solent; reliqui Fontes pauperiores sunt, imò alter ex his, ut potè effœtus, ostio aperto jacet cuique expositus.

Tempus equidem quo Fontes isti Mundo innotescere cęperunt ex ipso Ariosto habemus, qui scripsit id contigisse Anno 1464. mense Martio, at quomodo,

modo, & qui nam casus illos prodiderit omninò subticuit; notionem ergo aliquam hujus rei exoptans ab Indigenis sciscitatus sum num quid hac de re scirent, ac ab iis accepi sibi ab Avis (seu verum, seu fabulosum sit) traditum, Subulcum Scrofam macie confectam, & valdè Scabiosam à grege abegisse, ne reliquos Sues inficeret, ac in Vallem illam ubi sunt Petrolei Fontes propulisse, quæ post aliquod tempus domum, & haram regressa est pinguis, & satis nitida, cum non exiguâ Porculatoris admiratione; verum cū rursus Scrofa hæc in eandem scabiem recidisset rursus à Subulco in eundem locum propulsa est, quò cum devenisset Scrobem quandam aqua plenam celeri passu petiit, in qua cępit se volutare, ibique ad aliquod tempus relicta à Scabie denuò convaluit.

Is est igitur Fontium Petrolei Montis Zibii præsens status; sicuti verò tota Vallis, quę Montes hosce interjacet, glebæque ipsę hujus Unguinis odore perfusæ sunt, cum ex illis per destillationem aliquam liquoris portionem elici experientia demonstrarit, sic Incolæ lucri appetentes sæpiùs proximis

in locis Rupem perfodiēdo novas Scatebras ſcrutati ſunt, ſed hactenus operam perdiderunt, nihilque Olei reperere.

Hucuſque, Vir Doctiſſime, Hiſtorici partes egimus, modò Philoſophicam, & Medicam perſonam induamus. Quamvis generationis modum, ſeu Chymicum proceſſum quo polydædala Natura Magiſterium iſtud cōficiat exponere velle, divinare potiùs ſit, quàm ſolidis rationibus certi aliquid ſtatuere, veriſimiliter tamen conjectare licet totum id vi ignium ſubterraneorum perfici, qui in Rupis ventre tanquam in Furno Chymico bituminoſam materiam, quâ ſolum iſtud luxuriat, fundant, & colliquent, quæ poſtmodùm unà cum aquâ ſub Olei formâ per rimam in deſcriptam Scrobem, veluti in Recipiens, defluat. Tractus autem iſte Mutinenſis agri, ubi in Colles aſſurgit, bituminosâ, ac ſulphureâ materiâ ad ſaturitatem refertus eſt; varios ignes prætereà intus alit, flammaſque, & ſaxa ingenti fragore quandoque eructat, præcipuè in loco dicto *la Salſa*, qui locus à Petrolei Fontibus Montis Zibii ad quingentos paſſus

ſus circiter diſtat.

Satis autem curioſa eſt hujus Vulcanii Spiramenti Obſervatio, quarè non abs re fuerit circa illius contemplationem paululùm immorari; in ſummitate Collis parva planities ſedet, in cujus medio hiatus viſitur Crateris formâ, cujus diameter tres Ulnas circiter non excedit, unde materia quædam bitumoſa continuò ſurſum protruditur, ac ad modum pultis ebullit: interdum verò, impendentibus præcipuè magnis temporum mutationibus ex illo hiatu ingentes flammę erumpunt, unà cum ſaxorum, & cretaceæ materiæ projectione, tanto quidem fragore, ut in ipsâ Civitate interdum, noctu preſertim, ſtrepitus nō ſecus ac Æneorum tormentorum exaudiri ſoleat: A' Senioribus loci accepi Collem illū ex hujuſmodi materiæ, & ſaxorum rejectione notabiliter in altum excreviſſe, & ſubjectam Vallem ferè complanaſſe; hujuſmodi occaſione mentem ſubiit illud Falloppii noſtri, qui in libro de Metallis, & Foſſilibus cap.7. tradidit, Montes conſtructos fuiſſe ex Saxis in ipſo Mundi exordio, Saxa verò è ſicca exhalatione generari, hanc-

que ob causam Montes crescere, seu saltem reparari, nam alioquin, ait ille, *Montes non essent perpetui, cum semper & à Sole, & ab aqua aliquid ipsorum abradatur*. Collis iste squallens est, ac lapidibus varii generis, totus refertus, paucas propterea plantas nutrit, ut qui illis fidem servare nesciat. Mihi quidem hujusmodi conflagrationem videre non obtigit, rem tamen visu horrendam esse ajunt, ut Incolæ, ac Viatores procul effugiant, ne à flammarum, & saxorum crepitante grandine obruantur.

Rem satis curiosam memorant, Jumenta ipsa vicina Salsæ Incendia præsentire ad aliquot dies, ut pascua proxima aversentur, quod facilè crediderim, cùm Animalia in terram prona, & pabulum continuò quæritantia terræ halitus acutiùs percipiant, quàm homines surrecti, & ad altiora intenti, hoc præcipuè in loco, ubi ante eruptionem viscera Montis exæstuant mugitibus, ac bombis præcedentibus; Locus propterea desertus est, ut pote statio male fida Agricolis, ac Pastoribus. Materia porrò, quæ ex illo hiatu erūpit cinerei coloris est, sulphureum, ac bitu-

bituminosum odorem redolens, mollisque est, ut pedem intrà craterem immittere periculosum sit. Hunc locum forsan illum ipsum esse quem notat Plinius l.2. Hist. Nat. cap.103. arbitrari licet, ubi tradit *in Mutinensi agro statis Vulcano diebus ignem exire solitum*; quia verò Ethnicis superstitio familiaris fuit, propterea creditum, ignem hunc solitum erumpere sacris Vulcano diebus, cum revera nullus ordo in ejusmodi conflagratione observetur.

Quin apud eundem Plinium locus alter notatu dignus extat, ut qui Montium istorum olim factam diruptionem innuat, unde forsan Montis convexitas, quæ Rupi est opposita, & per quam in Vallem ad Petrolei Fontes descensus est, *Ruinæ* nomen, quod adhuc retinet, forsan desumpsit; hæc autem sunt Plinii verba lib. 2. c. 83. *Factum est*, inquit, *ingens portentum Lucio Martio, ac Sexto Julio Coss. in agro Mutinensi: namque Montes duo inter se concurrerunt crepitu maximo adsultantes, recedentesq; inter eos flamma, fumoque in Cœlum exeunte, interdiu spectante è Via Æmilia magna Equitum Romanorum familiarumque, & Viatorum multitudine*.

Eo

Eo concursu Villæ omnes elisæ, Animaliaque permulta quæ inter ipsos fuerant exanimata sunt.

Extant prætereà aliis in locis similia Spiramenta, quæ noctu, & interdiu flammarum globos cum strepitu eructant, ut in loco quodam dicto, *Barigatio*; quare totus hic tractus Mutinensis, & Regiensis agri, qui ad Appennini radices jacet bituminosæ, ac sulphureæ materiæ valde ferax est, nuperque in Scandianensi ditione nova Sulphuris Fodina reperta est, quæ Sulphuris purissimi copiam elargitur. Copiosum igitur pabulum habent ignes isti subterranei, ut per tot sæcula potuerint exardescere; quare cùm bituminosa materia in horum Montium visceribus ubertim suppetat, Ignem hunc subterraneum non procul ab his Fontibus stabulantem hujus admirandi liquoris verum Artificem esse censendũ est; licet enim Ignis apud Chymicos, ut penes Helmontium, magnus Analysta, rerumque Mors, ac Destructor audiat, multorum tamen mixtorum Auctor, ac Parens à Cl. Boylæo in Chymista Sceptico meritò appellatur, allato exemplo de Vitro, quod

Ignis

Ignis donum eſt.

Nequaquàm autem crediderim Petroleum noſtrum novum fuiſſe Naturæ productum, ſed antiquiſſimũ ejuſdem Naturæ Magiſterium noſtris tamen temporibus à Divinæ beneficentię munere reſervatum, quod licet Ars Chymica adhuc æmulari neſcierit, nõ ideo tamen putare licet natalem ſuum cuiquam debere quàm bituminoſæ, & ſulphureæ pinguedini, ab ipſo Mundi ortu hiſce Montibus inditæ, ſed cum tali partium mineralium imperceptibili mixturâ, ut tale concretum emergat, eo modo quo ex ſulphureis, & omnigenis è terrâ exhalationibus à Solis calore in altum evectis ſcimus generari in aere *nimbos, & non imitabile fulmen*, quamvis modum ignoremus, quo in aeris Officina paretur fulmen, cujus tam admirandæ ſunt proprietates, ut Philoſophorum ingenia non minus exercuerint, quàm eluſerint.

Porrò quod egregias dotes ſpectat quibus Parens Natura Petroleum noſtrum inſignivit non eſt quòd in hoc multùm immorer, cum de ipſo multi Auctores ſcripſerint, ac ejuſdem uſus apud exteros forſan frequentior ſit,

quàm

quàm apud noſtrates. Fernelius 7. Meth. ait eſſe *ſumè calidum, attenuans, penetrans, ſiccans, ac digerens materiam omnem frigidam. Epilepſiam, Paralyſim, ſpaſmum, ac Uteri frigidiores affectus ſolvere.* Falloppius noſter in lib. de Ulceribus cap. 11. ad corrigendam frigidam Ulcerum intemperiem Oleum Montis Zibii valdè commendat; in eodem libro cap. de ambuſtis miram Petrolei efficaciam ſe expertum eſſe ait in combuſtis partibus, traditque *ſe vidiſſe Ruſticos Mutinenſis agri cum exuruntur infundere partem exuſtam in illo Oleo, & obſervaſſe ſucceſſum præſtantiſſimum.* Baccius lib. 5. de Thermis multa refert, quę ſibi ait à Mutinenſi Medico communicata de noſtro Petroleo, & ignibus ſubterraneis Montis Gibii, & liquorem hunc celebrat *ad inveteratas juncturarum durities emolliendas.* Petrolei noſtri meminere Matthiolus lib. p. in Dioſc. c. 82. Cæſalpinus de Metallicis lib. p. cap. 31. Braſavolus in Examine terrarum, Cardanus de ſubtilitate lib. 5. è recentioribus Scroderus lib. 3. c. 32. ubi Petroleum Mutinenſe *Axungiam Macrocoſmi* appellat, ac cerebro, & nervoſo generi cõferre ſcribit. Sylvius

De-

Deleboe lib.p. c. 14. ubi Emplastro suo carminativo Oleum terræ admiscet. Etmullerus in Comento Ludouc. Tit. 19. Petroleum nobile penetrativum, & resolvens vocat, Oleoque Succini consimile facit; è nostratibus verò Bernardus Cæsius è Soc. Jesu lib. 3. cap. 7. & 11. suæ Mineralogiæ, ac postremò Antonius Frassonus in suo libello de Thermis M. Gibii.

Usus hujus liquoris, qui nobis abundè suppetit, ac nō magno constat, apud nostrates, ut superiùs dixi, ob graveolentiam non adeò frequens est, quare nō levis admiratio me cępit quomodò ab Ariosto, & iis qui ad ipsum literas scripserunt in hoc liquore comendetur odoris suavitas. Mentem subit recordatio, Vir Clariss., quòd cum Mutinæ esses, & in Pharmacopolio lagænam Petrolei odorareris, teq; magna voluptate perfusum diceres, ac ego admirarer, ortam inter nos Quæstionem de odorum, & odoratus naturâ, factamque mētionem de Galbano, quod sacri Thymiamatis compositionem ingreditur, ut ex cap. 30. Exodi, cum tamen Galbanum malè oleat, & ad fugandos Serpentes comendetur, ut ex 3. Georg.

Gal-

Galbaneoque agitare graves nidore Chelydros.

Nolo hìc de Naſorum guſtibus diſputemus; Nobis profectò odor Petrolei, quod Falloppius Stercus Diaboli appellavit, in cenſu ſuavium odorum, reponendus nequaquam videtur, ut ut Arioſtus illius fragrantiam non ſemel deprædicet. Suſpicari propterea licet hoſce Petrolei Fontes à primęvva ſui bonitate aliquantum degeneraſſe, ac idem fatum ſubiiſſe, quale identidem cęteris Aquis Thermalibus apud Baccium lib. p.'c. 24. ubi agit de Naphta, obtigiſſe legimus. Cauſæ autem hujuſmodi mutationum magnæ aquarũ eluviones, terræmotus, Venti ſubterranei, conflagrationes eſſe conſueverunt, quæ in Terrę viſceribus priorem œconomiam perturbant non ſecùs ac in humanis corporibus ob varias ægritudines contingit, perturbato, aut intercepto liquidorum curſu, id eleganter carminibus expreſſit Ovid. in 15. Meta.

Nam ſivè eſt Animal Tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis

Spi-

Spirandi mutavere vias, quotiesque movetur
Has finire potest, illas aperire cavernas.

Cùm autem montana hæc Regio magnis concussionibus ob frequentia ex *Salsæ* hiatu flammarum, & saxorum eructamenta obnoxia sit, mirum non esset si Petroleum nostrum duorũ sæculorum spatio suos manes passum fuisset, ac illi aliquid ex odoris, aliarumque dotium præstantiâ decessisset, necnon si ex illius usu morborum, alioqui insanabilium, tam prodigiosæ curationes, quales Ariostus deprædicat, nostrâ hac ætate non observentur. Haud sum nescius, cum quid novi in rerum naturâ emergit, ad rei novitatem magnum fieri hominum confluxum, ac non multò post id quod summæ fuerat admirationi despicatui esse; magno tamen honore, & existimatione ad longum tempus fluxisse hos Fontes ex superiùs memoratis Scriptoribus satis perspectum est. Profectò cum primùm hi Fontes Mundo innotuere, undequaque tanquam ad rem Sacram tum sanos, tum ægros magnâ frequentia confluxisse censendum est, cum eò loci, & Scorta, & Aleatores, &

Am-

Ambubajarum collegia concederent ad lucra captanda, ut ex postremis Ariosti observationibus habetur; inibi quoque hospitium aliquid fuisse idem Auctor refert, cum nostro hoc ævvo locus prorsus inhospitus sit, imò ipsa solitudinis sedes.

Demus itaque Oleosum hunc laticem à prisca sui bonitate paululùm descivisse, non ideò tamen despectui esse debet, neque à foro Medico ablegandus; ego quidem in nervorum distentionibus, in Arthriticis doloribus citrà inflammationem illius vim delenificam expertus sum; in Hystericis affectibus, non solum illinitione adhibitus, sed per os quoq; ad guttas aliquot, ut Oleum Succini, in aquâ appropriatâ exhibitus mirificè confert, sic in Puerorum lumbricis, in Ulceribus inveteratis egregiam operam præstitisse non semel observavi; in affectibus porrò cutaneis, & siccâ scabie maximè conferre, imo divinum prope remedium esse, non solum Petroleum, sed Scrobis Aquam, ac coenum ipsum, pro comperto habeo. Tribus abhinc annis Vir nobilis in hac Civitate fædâ Scabie ad longum tempus laborabat,

quæ

quæ tam altas radices egerat, ut generosiora remedia eluderet, Patiente ad cachexiam sensim delabente. Suasor fui, ut pro Balneo aquâ illâ uteretur parvi Fluenti quod Petrolei Fontes lambit, & hoc solo remedio aliquoties repetito fœdam hanc pestem eliminavit. Hoc exemplo monstrante viam multos Scabiosos, & Elephanticos ad Fluentum illud, velut ad nostrum Jordanem ablegavi, nec sine fausto eventu. Multa alia quoque beneficia præstiturum tum Oleum, tum aquam, in quâ innatat, ac eam quæ Fontes delibat dum prætergreditur, putarem, si attentioni studio Medentes ad frequentiora experimenta captanda animum adverterent; At nisi ad Pharmacopolia Medicæ formulæ ex mille adversis rebus concinnatæ, excogitatâ compositione luxuriæ, ut de Theriacâ scripsit Plinius, præscribantur, nihil actum videtur, quasi in Pyxidibus illis hospitetur Sanitas, de quibus priscum illud verè dici possit: *Aliud in pyxide, aliud in titulo*. Æternâ equidem laude dignos Professores Patavinos semper prædicabo, ut qui Balneorum Aponitanorum antiquam dignitatem

sar-

ſartam tectã ſervarint qualem habebant priſcis tēporibus, ut etiam num velut de iis Claudianus cecinit, dici poſſint.

----*commune medentum*
Auxiliū, prçſens Numen, inempta ſalus.

Dum varios Scriptores hac de re evoluerem, ac fortè occurreret Jacobi Bontii Opus de Hiſt. Nat. & Medicinâ Indiæ Orientalis multo magis incuriæ noſtræ iraſci mihi neceſſum fuit. Deſcribit hic Auctor l. 2. cap. p. Oleum quoddam quod nomine Olei Petræ ab Indigenis appellari ait noſtro valde cōſimile, ut quod è rupibus emanet, & in ſubjecta flumina præceps cadat: hæc autem ſunt illius verba. *Hoc Oleum, ait ille, à Barbaris in tanto pretio habetur, ut Rex Achinenſis, qui potentiſſimus eſt bujus Inſulę Tyrannus, ſub capitali pœna iſtud evehi inde probibeat, it aut incolæ nocte intempeſta, ſi quæ noſtra, aut Anglorum navis eorum littoribus adpellat ad nos iſtud furtìm deferant. Hoc Oleum partibus affectis illitum miraculi inſtar ęgros conſolatur. Odore porrò eſt gravi, non tamen faſtidioſo.* En quomodo Oleum illud noſtro affine eſt tum ſubſtantiâ, tum virtutibus, tum natali ipſo; non tan-

tanti tamen apud nos Petroleum nostrum est, adeò nobis sordent munera, quæ tam liberali manu Parens Natura dispensarat; ac forsan ob talem contemptum non tam uberem Olei copiã profundũt amplius hi Fontes, ut olim, centum ab hinc annis, cùm Baccius l.5. de Thermis referat Scaturigines istas aliàs feraces fuisse 40. librarum singulis diebus, suo verò tempore ad summum non excedere octo libras, nostrâ verò ætate sex libræ bis in hebdomadâ vix impetrentur; quare unà cum Job. c. 29. tempus illud memorare libeat; *Quando Petra fundebat nobis rivos Olei*.

Herbam quandam ab Incolis Fumanam dictam sub ipsum Opusculi initium describit Ariostus, cujus generis talem se nusquam vidisse ait, eamque ad ripæ declivis initium subcrescere, hortulano tithimalo similem; totâ quâ potui diligentiâ Plantam hanc perquisivi, ac nescius an Planta hæc inter Vernales, an Æstivas, vel Autumnales recensenda esset, hoc ipso Anno pluries M. Gibbium adivi, & rupem totam pervestigavi, ad illius verticem per Callem quẽdam, quem *passo stretto* appellant, prorependo, ast Oleum, &

Ope-

Operam, ut dici solet, perdidi. Profectò non semel me pęnituit, dum ob vilis Plantulæ indaginem per loca tam prærupta; quibus ut me expedire possem, *Lo piè senza la man non si spedia*; ut ait Poeta Florentinus, peragrarem, quasi Botanicam Rempublicam magno thesauro auctiorē facturus essem, si res ex voto successisset.

Risum vix tenebant Amici, qui mecum ad invisendos Petrolei Fontes venerant, dum è Vallis fundo me per clivosum supercilium reptantem adspectabant, & quod nunquam videram perquirentem. Tu equidem, Vir Doctissime, conatus meos non risisses, quem scio nulli labori, & peregrinationi pepercisse ad exoticas Plātas perscrutandas, ut Patavinum Hortum, cui præsides, ditare posses, quod magnâ nominis tui celebritate jam præstitisti. Nullam igitur herbam Fumanam, quæ notis respondeat ab Ariosto descriptis mihi reperire concessum fuit. Herbam enim illam nullum odorem spirare ait Ariostus, *neque nisi vanum, & insipidum saporem degustantibus præbere*, ac si fatua esset materia; omnes verò Plantas, quæ in Vallis fundo, & non

adeò longè ab ipsis Fontibus Fumanæ aliquam effigiem referentes occurrebant sapore amaricanti præditas inveni, & aromaticum odorem redolentes. In Actis Haffnienfibus Vol.5. p.m. 103. Herbæ Fumanæ mentionem factam invenio, nam D. Arnoldus Syen Celeberrimus Botanicus Leydensis in Epistolâ ad Gasp. Bartholinum Tho. filium Fumanam herbam ad Cisti speciem refert, ac Ariosti meminit insipidum saporem illi adscribentis; subdit tamen illum non satis accuratè hujus Plantæ attributa exposuisse; quare insignis ille Botanicus & ipse dubius hæret quid de hac Plantâ statuendum sit, ut ex ejusdem Epistolâ satis constat. D. Lucas Scrœkius Academiæ Cesareo-Leopoldinæ Præses dignissimus Iconem herbæ Fumanę per Epistolam ad me transmisit, quem ajebat in Bibliothecâ Jo: Rhodii repertum fuisse, mihique hoc onus imponebat, ut vernaculam hanc Plantam pervestigarem, & Botanicos de hac re dubios sollicitudine absolverem, cujus rei me compotem esse nequivisse summopere doleo. D. Agnellus Medicus Saxolensis Vir ætatis satis provectæ mihi retu-

lit recordari se olim à Patavino Medico Botanicum hùc missum fuisse ad Fumanam herbam perquirendam, quare Jo: Rhodium Patavii tunc commorantem credere licet ipsum fuisse qui miserit ad Plantam hanc perscrutandam, ut qui Opusculum M.S. in hisce Regionibus forsan repertum in suis Scriniis servaret, quod postea Typis Haffniensibus imprimendum tradidit D. Jacobæus Regius Professor. Nullam ergo Plantam, quæ Fumanæ ab Ariosto descriptæ propior sit reperire datum est quàm eam quam ad Te misi, ac Hypocistidos speciem judicasti. Fumanam igitur herbam, sive Plantam imaginariam esse arbitrari licet, vel fato quodam, ut ejusdem nomen portendit, fumi ad instar evanuisse.

Antequam claudam Epistolam aliqua etiam de Petroleo Montis Festini perstringam; non unicâ enim Scaturigine hujus admirandi liquoris gaudet Mutinensis Ager, aliam siquidem habet longè præstantiorem altiùs ascendendo versus Appenninum, propè Oppidum quod Monfestinum dicitur. Solius autem Montis Gibii apud Scriptores fit mentio, Montis verò Festini no-

men

men penè ignotum est, *caruit quia Vate sacro*. Hujus Scaturiginis longè diversa conditio est ab alterâ superiùs descriptâ, hæc enim in profundis Terræ Visceribus conclusa est; in parva igitur planitie totâ herbescente prati ad instar præalti putei fodiuntur ad ulnas 70. circiter, ubi in imo è dura Silice liquor emanat cum aliquâ portione aquæ, interdum etiam sincerus, & eximii candoris, quo à Petrolo M. Gibii distinguitur, quod rustum est; ab aquâ verò facile separatur, in quâ innatat. Ibi Centenos Puteos visere est, sed jam effœtos, quotannis enim duos, vel tres Puteos effodiunt. In hos Puteos per ductarium funem Operarii descendunt ad colligendum Petroleum, quod Opus illis molestum est ob fumosam exhalationem quæ illos adeò infestat, ac præsertìm ubi primò liquor emanare cęperit, ut interdum exanimentur, ac nonnullos etiam periisse dicant; ajunt autem arctari sibi spiritum, & in auribus acutissimum doloris sēsum percipere, quasi stylo perforentur.

Inter hos Puteos variæ Scrobes occurrunt, in quibus Aqua ad soli superficiem visitur, quæ semper ebullit, non

ſecus ac aqua famoſi Balnei Viterbienſis, quod dicitur il *Bullicame*, actu tamen frigida eſt, ſaporemq; ſalſum præfert, ac Petrolei odorē redolet; aliquem uſum medicum habere probabile eſt, ac præſertim ad cutaneos affectus, veluti aquam parvi Fluēti apud Scaturigines Montis Gibii ſuperius memoratam, de qua re conſulenda eſſet experientia.

Ab horum Puteorum Cuſtode ſciſcitatus ſum illorum originem, & unde ſomniarint Venam Petrolei tam in profundo latere, qui reſpōdit ſibi tempus ignotum quo primum Mundo innotuerint, odorem autem, quem locus ille expirat latentem Venam indigitaſſe; *Lucri ergo bonus odor* ſagacibus, ac naſutis Indigenis ſuaſor fuit, ut Puteos foderent, ſicque etiam nunc ubi odor propè ſolum fortiùs ſpirat novos Puteos effodiunt. Qualibet hebdomada 20. libras, plus, minus Petrolei è Puteis iſtis obtinent; illius autem talis eſt puritas, & candor, ut nullius rei mixtione fœdari poſſit, quamcunque enim rem affundas perſtat illius candor illæſus; ſic autē reſpuit cujuſcunq; rei connubium virginalis hic latex, ut nullo
modo

modo ab Agyrtis adulterari possit; omnes enim liquores supereminet. Videtur equidem cum spiritu Vini rectificatissimo permisceri, sed si Vini spiritus cum tantillo Croci coloratus reddatur, apparet distinctio, Petroleo supernatante.

Clariss. Jacobæus, ut ex illius Epistolâ ad Lectorem Opusculo Ariosti præfixâ, naturam Petrolei ad Naphtam, & Succini naturam referens, ait peractâ leni destillatione, magma quod restitat in fundo vim electricam paleas attrahendo possidere; experimentum addit, nimirùm Petroleum cum spiritu nitri percoctum abire in crassamentum quoddam fragile, & opacum. Chimicum examen quoque instituit Schroderus l. 3. cap. 32. Petroleum rectificando in Capellâ vacuâ, quo pacto ait obtineri Spiritum limpidissimum.

Destillationem ego quoque institui, ac liquor exivit, cui aliquid majoris perspicuitatis accessit, sed non parùm nativi odoris decessit, exiguo magmate flavi coloris in fundo relicto; Petroleũ sic destillatum igne accensum flammam quidem minùs fuliginosam, sed magis languidam edere visum est; quare

re Petroleo, Montis Festini saltem, nihil perfectionis per destillationem accedere facilè crediderim, cùm à Naturâ, viribus Arti non datis, satis elaboratum videatur; fragmenta laterum ignitorum in Petroleum conjeci, ut ex illis Petroleum laterinum elicerem; liquorē ruffum obtinui, qui nihil ferè genuini odoris referret; hujusmodi occasione expertus sū an igniti lateres plus aquæ absorberent quàm Petrolei, ac facto per exactissimam Bilancem examine, plus aquæ quàm Petrolei bibisse compertum est. Destillatio quoque facta ex æquis portionibus Aquæ fortis, & Petrolei; indiscriminatim visa sunt ascendere Petroleum, & Aqua fortis, in Recipiente tamen ad invicem separabantur, innatante Petroleo, ac immutato non parum illius tum colore, tum sapore, quare Olei Amygd. am. indolem referebat; magma in fundo collectum est atri coloris ad instar picis, in quo nihil Electrici deprehendi. In hac destillatione multum Petrolei absumptum est, ac tota ferè Aqua fortis recuperata est. Cùm in nullo magis affectu, quàm in Puerorum Lumbricis apud Nostrates familiaris sit Petro-

tro-

trolei usus, aliquot terrestres Lumbricos satis vivaces in Vas Petroleo plenū conjeci, ac in iis multas contorsiones observavi, vixere tamen ad horæ circiter quadrantem, ubi in Vitrioli spiritu optimo, temporis ferè momento, extincti sunt.

Descendendo ab his Puteis Mutinā versus, ad 14. passuum millia, locus quidam occurrit apud Indigenas satis famosus, quem appellant *le Bombe*, in medio Craterem habet insignis amplitudinis, qui continuò materiam bituminosam eructat Petrolei odorem referentem, interdum autem tanto cū strepitu id quod retinet in Ventre conclusum rejectat, ut Bombardarum, unde nomen traxit sonitum æmuletur. In hisce locis totâ quâ potui indagine observavi num Planta aliqua exotica hospitaretur, ac præcipue Fumana Herba, nihilque notatu dignum reperire datum est, quam Narcissos suavissimum odorem præ cœteris expirantes.

Hæc habui quæ de Mutinensis Agri Petroleo, ac de Herbâ Fumanâ ad Te scriberem, Vir Doctissime. Ceterùm si pro Epistolâ Libellum conscripsisse visus

visus fuero, prolixitati meæ patrocinium à Te nec exposco, nec expecto; eorum enim, quæ legentis palato arrideant; (qualia isthęc Tibi fore nō ignorabam) nunquam prolixa est ennarratio. Vale Patavini Athenęi Ornamentum, mihique, ut cœpisti favere, perge.

Illmi., & Celeberrimi Nominis Tui

Mutinæ die 15. Junii 1698.

Cultor Studiosissimus.
Bernardinus Ramazzini.

DE mandato Reverendissimi Patris Inquisitoris Mutinæ vidi libellum Francisci Ariosti de Petroleo Agri Mutinensis, & Epistolam, quam illi attexit Bernardinus Ramazzinus, nihilque in iis inveni, quod egregiæ utilitatis, & elegantiæ plenum non sit, ideoque typis dignissimum.

Mutinæ 18. Januarii 1698.

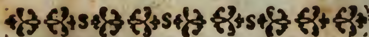
Joannes Baptista Davinius.

Stante Attestatione prædictâ

IMPRIMATUR,

F. Vincentius Maria Ferrerius Inquisitor Generalis Mutinæ.

VIDIT

Nicolaus de Sanctis.